

SYSTEEMISEN TOIMINTAMALLIN AVULLA KOHTI VAIKUTTAVAA LASTENSUOJELUA

Kati Valén
Kandidaatintutkielma
Sosiaalityö
Avoin yliopisto
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä Kati Valén	
Työn nimi Systeemisen toimintamallin avulla kohti vaikuttavaa lastensuojelun työtä	
Oppiaine Sosiaalityö	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Syksy 2023	Sivumäärä 35+8
Tiivistelmä	
Tämän integratiivisen kirjallisuuskatsauksen tarkoitus oli tarkastella lastensuojelun systeemistä toimintamallia vaikuttavuuden näkökulmasta. Tutkielman tarkoituksena oli löytää systeemisen toimintamallin elementtejä, jotka tukevat tai estävät sosiaalityöntekijää toteuttamasta vaikuttavaa lastensuojelun työtä. Suomalainen lastensuojelun systeeminen toimintamalli perustuu Lontoon Hackneyssä kehitettyyn Reclaiming Social Work-malliin. Suomessa lastensuojelun systeemisen toimintamallin pilotointi aloitettiin vuonna 2018, jonka jälkeen toimintamalli on otettu laajemmin käyttöön lastensuojelun sosiaalityössä. Lastensuojelun systeemisen toimintamallin taustalla on systeeminen ajattelu, jossa suhteen luominen asiakkaaseen nähdään työskentelyn lähtökohtana. Suhteen luomisen lisäksi tärkeänä nähdään kokonaisuuksien, koko systeemien ja vuorovaikutuksen tarkastelu. Toimintamalli koostuu kolmesta elementistä, joita ovat systeeminen tiimi, systeeminen asiakastyö sekä systeeminen viikkotiimi. Näitä kolmea elementtiä yhdistää ja ympäröi systeeminen ajattelu. Tämän kirjallisuuskatsauksen aineisto koostui yhteensä kymmenestä (n = 10) lastensuojelun systeemisen toimintamallin aikaisemmasta tutkimuksesta, kansainvälisistä tutkimusartikkeleista sekä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen raporteista. Aikaisempia tutkimuksia tarkastelen lastensuojelun vaikuttavuuden näkökulmasta. Tutkielman aineisto on analysoitu sisällönanalyysillä. Tutkielman keskeiset tulokset korostivat vuorovaikutuksen ja luottamuksen merkitystä, moniammatillisen ja monipuolisen näkökulman välttämättömyyttä, perheterapeutin merkittävää panosta, systeemisen ajattelun tarkempaa huomioimista, koulutuksen vaikutusta, malliin sitoutumisen merkitystä sekä tarvetta tutkitulle tiedolle lastensuojelun toimintamallien vaikuttavuudesta. Tulokset osoittavat, että nämä tekijät ovat merkittäviä vaikuttavuuden näkökulmasta, ja niiden kokonaisvaltainen huomioiminen on välttämätöntä parhaiden tulosten saavuttamiseksi lastensuojelussa. Tutkielman perusteella jatkotoimiksi ehdottaisin vahvempaa koulutusta, systemaattista tiedon keruuta ja syvempää ymmärrystä näistä systeemisen toimintamallin keskeisistä tekijöistä.	
Asiasanat lastensuojelu, systeeminen toimintamalli, lastensuojelun systeeminen toimintamalli, vaikuttavuus	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

KUVIOT

KUVIO 1.	Lastensuojelun visio ja strategiset painopisteet.....	5

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	LASTENSUOJELU JA VAIKUTTAVUUS	3
2.1	Lastensuojelun sosiaalityö	3
2.2	Vaikuttavuus käsitteenä.....	5
2.3	Vaikuttavuus lastensuojelussa	6
3	LASTENSUOJELUN SYSTEEMINEN TOIMINTAMALLI.....	9
3.1	Lastensuojelun systemisen toimintamallin tausta	9
3.2	Toimintamallin ydinelementit	11
3.3	Lastensuojelun systemisen toimintamallin vaikuttavuuden tutkimus....	13
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TOTEUTTAMINEN.....	15
4.1	Tutkimusmenetelmä	16
4.2	Tutkimuksen vaiheet	17
4.3	Tutkimusaineisto ja analyysin toteutus	17
4.4	Tutkielman eettinen tarkastelu	19
5	LASTENSUOJELUN SYSTEEMISEN TOIMINTAMALLIN VAIKUTTAVUUTTA TUKEVAT JA ESTÄVÄT TEKIJÄT.....	20
5.1	Lastensuojelun avohuollon näkökulma.....	20
5.2	Työntekijöiden näkökulma	24
5.3	Asiakasnäkökulma.....	27
	POHDINTA	30
	LÄHTEET	36
	LIITTEET	41
	Liite 1 Aineisto	41
	Liite 2 Sisällönanalyysi	43
	Liite 3 Systemisen toimintamallin vs. lastensuojelun strategiset painopisteet.	44

1 JOHDANTO

Lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen esitti lausunnossaan LAPS/76/2021 eduskunnalle useita toimenpide-ehdotuksia lasten oikeuksien ja hyvinvoinnin kehittämiseksi. Yksi keskeinen ehdotus oli lastensuojelulain kokonaisuudistus, joka käynnistyi vuonna 2022. Tämän uudistuksen tärkeimpänä ”*tavoitteena on turvata lasten oikeus tasapainoiseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun*”. Ensimmäinen vaihe uudistuksen valmistelussa saatiin päätökseen keväällä 2023, jolloin selkeytettiin lastensuojelun visiota ja määriteltiin strategiset painopisteet (Hoikkala ym., 2023, 7.) Lastensuojelun haasteisiin on pyritty jo aiemmin vastaamaan lastensuojelun systemisen toimintamallin kehittämisen avulla Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmassa (LAPE) vuosina 2016–2018. Lastensuojelun systeminen toimintamalli pohjautuu Lontoon Hackneyssä kehitettyyn Reclaiming Social Work-malliin (RWS-malli). (Aaltio & Isokuortti, 2019b, 9.)

Lastensuojelun systeminen toimintamalli perustuu kolmeen keskeiseen osa-alueeseen, joita ovat systeminen tiimi, systeminen asiakastyö ja systeminen viikkokokous. Näitä kaikkia osa-alueita tukee systeminen orientaatio. Lastensuojelun systeminen toimintamalli ei toteudu, jos yksi osa-alueista puuttuu. Työtä toteutetaan moniammatillisena tiiminä, johon kuuluu perheterapeutti, sosiaalityöntekijöitä, konsultoiva sosiaalityöntekijä sekä koordinaattori. (Aaltio & Isokuortti, 2019b, 11.)

Lastensuojelun systemisen toimintamallin toimivuuden tarkastelussa, meidän tulee tarkastella myös mallin vaikuttavuutta sekä kuinka toimintamalli tukee muun muassa lastensuojelun strategisia painopisteitä. Vaikuttavuuden arvioiminen on tärkeää, jotta palveluja voidaan kehittää vastaamaan asiakkaiden tarpeita. Vaikuttavuuden arvioinnissa paneudutaan syy- seuraussuhteeseen eli mikä vaikuttaa

mihin, millä tavoin ja millaisilla resursseilla. Vaikuttavuuden arvioinnissa tarkastellaan prosessia ja tuloksia yhdessä. (Dahler-Larsen, 2005, 7.)

Lastensuojelun vaikuttavuuden tarkastelu on viimeaikaisessa keskustelussa koettu tarpeelliseksi. Tällä viittaa muun muassa Kirsi Hokkilan (2023) selvitykseen, joka käsittelee lastensuojelun vaikuttavuutta kokemustiedon kautta. Selvitys edustaa ensimmäistä kertaa tutkimusta, jossa asiakkaiden kokemuksellista tietoa on kerätty tässä kontekstissa. Tutkimus osallistuu laajaan keskusteluun lastensuojelun vaikuttavuudesta eri näkökulmista, ja sillä on merkittävä rooli vaikuttavuuden elementtien tarkastelussa (Hokkila, 2023, 9–10.) Tämä korostaa mielestäni lastensuojelun vaikuttavuuden tutkimuksen ajankohtaisuutta kansallisella tasolla.

Kandidaatintutkielmassani perehdyin lastensuojelun systeemiseen toimintamalliin lastensuojelun vaikuttavuuden näkökulmasta. Tutkielmani tarkoituksena oli löytää lastensuojelun systeemisestä toimintamallista elementtejä, jotka tukevat tai estävät vaikuttavan lastensuojelun työn toteuttamista ja kehittämistä. Tutkielmani pohdinnassa tarkastelin lastensuojelun systeemisen toimintamallin vaikuttavuutta hyödyntäen tutkielmani tuloksia sekä keväällä 2023 lastensuojelun lainsäädännön uudistuksessa asetettua lastensuojelun visiota ja strategisia painopisteitä. Tarkastelin systeemisen toimintamallin elementtejä siitä näkökulmasta, kuinka toimintamalli tukee tai estää sosiaalityöntekijää toteuttamaan strategian painopisteitä ja niiden kautta lastensuojelun visiota luoden vaikuttavuutta lastensuojelun työhön. Vision ja strategiset painopisteet esittelen tarkemmin luvussa 2.1.

Tämä kandidaattitutkielma on laadullinen tutkimus, jonka toteutin integratiivisena kirjallisuuskatsauksena. Hyödynsin tutkielmassa yhteensä kymmentä (n = 10) systeemistä toimintamallia sekä sen vaikuttavuutta käsittelevää aikaisempaa tutkimusta ja vertaisarvioitua tutkimusartikkelia. Tutkimusaineistossa oli myös Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) työraportteja. Kirjallisuuskatsaukseni aineiston analyysin toteutin sisällönanalyysin avulla. Seuraavaksi avaan tutkielmani teoreettisia lähtökohtia.

2 LASTENSUOJELU JA VAIKUTTAVUUS

2.1 Lastensuojelun sosiaalityö

Lastensuojelun systeemistä toimintamallia on pilotoitu lastensuojelun sosiaalityössä. Puhun tutkielmassani lastensuojelusta, jolla tarkoitan sosiaalityöntekijöiden tekemään lastensuojelun avohuollon työtä. Lastensuojelun asiakkaita ovat lapset sekä heidän vanhempansa ja muu läheisverkosto. Lastensuojelun työ perustuu lastensuojelulakiin (417/2007). Työtä ohjaa lastensuojelulain lisäksi muun muassa YK:n lasten oikeuksien sopimus (Malja ym.2019, 12).

Lastensuojelun tärkein periaate on lapsen edun toteuttaminen. Lapsen etu on haastava ja monimuotoinen käsite, jota on avattu niin lastensuojelulaissa kuin YK:n lasten oikeuksien sopimuksessa. (Heinonen, 2016, 243.) Lapsen etu on YK:n lasten oikeuksien sopimuksessa määritelty neljä periaatetta, joiden kautta lapsen edun tulisi toteutua. Näitä periaatteita ovat syrjimättömyyden periaate, lapsen hyvän elämän turvaaminen ja tukeminen, lapsen osallisuuden varmistaminen ja lapsen edun huomioiminen. Lastensuojelussa lapsen edusta puhuttaessa puhutaan lapsen edun arvioinnista. (Heinonen, 2016, 249–250.)

Lastensuojelulain (417/2007) 4 §:ssä on tarkennettu sitä, mitä elementtejä lapsen edun arvioinnissa on huomioitava. Näitä elementtejä ovat ”*tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin sekä läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet, mahdollisuuden saada ymmärtämystä*

ja hellyyttä sekä iän ja kehitystason mukaisen valvonnan ja huolenpidon, taipumuksia ja toivomuksia vastaavan koulutuksen, turvallisen kasvuympäristön ja ruumiillisen sekä henkisen koskemattomuuden, itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen, mahdollisuuden osallistumiseen ja vaikuttamiseen omilla asioillaan, sekä kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisen.”

Lastensuojelun tehtävä on tiivistetty lastensuojelulain (417/2007) 2 §:ssä. Laissa todetaan, että ”lastensuojelun on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä järjestämällä tarvittavia palveluja ja tukitoimia”. Lastensuojelun perustehtävä on määritelty lastensuojelulain 3 §, jossa todetaan lastensuojelun olevan ”lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua, jota toteutetaan tekemällä asiakassuunnitelman sekä järjestämällä asiakkaalle avohuollon tukitoimia”. Lastensuojeluun kuuluu myös lastensuojelulain 3 §:n mukaan ehkäisevä lastensuojelu sekä sijais- ja jälkihuolto, mutta tutkielmassani käyttäessäni lastensuojelun käsitettä tarkoitan lastensuojelun avohuollon sosiaalityötä.

Keväällä 2022 Sosiaali- ja terveysministeriö aloitti lastensuojelun lainsäädännön kokonaisuudistuksen, jonka ensimmäisessä vaiheessa oli tarkoituksena tarkentaa lastensuojelun visio sekä suuntaviivat. Tämä työskentely valmistui keväällä 2023. Sen tuloksena tarkentuivat muun muassa lastensuojelun visio sekä strategiset painopisteet. (Hoikkala ym., 2023, 7.)

LASTENSUOJELUN STRATEGISET PAINOPISTEET

Lastensuojelun visio: ”Lapsi ja hänen läheisensä voivat luottaa lastensuojeluun ja sen vaikuttavuuteen.”

KUVIO 1. Lastensuojelun visio ja strategiset painopisteet

Hyödynsin pohdintaosuudessa lastensuojelun visiota ja strategisia painopisteitä pohjana sisällön analyysin tulosten tarkastelulle. Tarkastelin pohdinnassa, miten aineistosta nousevat tulokset tukevat strategisia painopisteitä, joiden avulla sosiaalityöntekijän tulisi päästä lastensuojelun visioon eli vaikuttavaan ja luotettavaan lastensuojelun työhön.

2.2 Vaikuttavuus käsitteenä

Vaikuttavuuteen liittyy vahvasti kausaalisuus eli syy- ja seuraussuhteiden tarkastelu. Vaikuttavuudessa on kysymys siitä, mikä vaikuttaa mihin ja millä tavoin. Vaikuttavuuden arvioinnissa asetetaan tavoite eli mihin pyrimme, mitä resursseja se vaatii ja millaisia toimia tavoitteen saavuttaminen vaatii. Tämän kautta päästään asettamaan vaikuttavuuskysymys, jolla pyritään löytämään vastaus siihen, millä tavoin esimerkiksi lastensuojelun systeminen toimintamalli on tukenut asiakkaan kanssa asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Vaikuttavuuden arvioinnissa tarkastellaan laajemmin mitkä asiat ovat vaikuttaneet saavutettuihin tuloksiin. (Dahler-Larsen, 2005, 7.)

Antti Malmivaaran (2022, 25) mukaan vaikuttavuus voidaan määritellä positiivisen muutoksen tulokseksi. Vaikutuksiin voidaan sisällyttää myös haittavaikutukset. Vaikuttavuuden näkökulmasta on tärkeää tarkastella muun muassa sitä, kuinka voimme tarjota asiakkaille tasavertaisia ja hyvinvointia tuottavia palveluja. Vaikuttavuutta mitataan usein esimerkiksi erilaisilla mittareilla, mutta vaikuttavuutta tulisi tarkastella myös arkivaikuttavuuden kautta. Tämä tarkoittaa sitä, kuinka vaikuttavuus näyttäytyy eri arjen tilanteissa. Tätä voidaan arvioida esimerkiksi yhdenvertaisten palvelujen saamisen ja ammattilaisten laadukkaan toiminnan kautta. (Malmivaara, 2022, 25.)

Mirja Satka, Anneli Pohjola ja Marketta Rajavaara (2003, 21) toteavat artikkelissaan, että vaikuttavuuden käsite on sosiaalityössä ymmärretty monin tavoin. Sosiaalityössä vaikuttavuuden käsite on yhteydessä muun muassa muutokseen. Vaikuttavuuden käsite on suhteessa myös vaikuttamisen mekanismeihin. Se, mihin halutaan vaikuttaa, on kytköksissä eletyn ajan yhteiskunnalliseen ja historialliseen

toimintaympäristöön. Tieteellisen tutkimuksen kautta saadaan uutta tietoa ja erilaisia tulkintoja, joiden kautta muodostuu uusi vaikuttavuuden tulkintoja. (Satka ym. 2003, 9, 23–24.)

Uusien toimintamallien vaikutusten arviointi on tärkeää, koska näen, että olemme siirtymässä hyvinvointipalvelujen rakentamisvaiheesta palvelurakenteiden uudistamisen vaiheeseen. Tätä näkemystä tukee olemassa olevien rakenteiden ja toimintamallien nykyinen tehottomuus, erityisesti lastensuojelun haasteiden näkökulmasta. Tätä tukee Elina Aaltio ja Nanne Isokuortti (2021, 21) artikkeli, jossa tutkijat ovat nostaneet esiin tarvetta eri toimintamallien vaikuttavuuden tutkimukselle. Lastensuojelun laatua on pyritty parantamaan muun muassa systemisen toimintamallin avulla, mutta lastensuojelussa ei ole luotu esimerkiksi mittareita, joiden avulla tuettaisiin vaikuttavuuden tutkimusta ja sitä kautta muun muassa palvelujen laadun parantamista. (Aaltio & Isokuortti, 2021, 27.)

2.3 Vaikuttavuus lastensuojelussa

Vaikuttavuus voidaan määritellä liittyvän toiminnan tavoitteisiin (Miettinen, Selander & Linnosmaa, 2020, 80). Lastensuojelussa pyritään saavuttamaan asiakkaan kanssa asetettuja tavoitteita, joiden saavutettuja vaikutuksia voi olla haastavaa havaita tai arvioida. Asiakkaiden tilanteessa voi tapahtua muutosta monilla eri tasoilla ja näillä muutoksilla voi olla erilaisia vaikutuksia. Saavutettujen muutosten vaikutuksia voidaan tarkastella esimerkiksi yhteiskunnallisesta, yksilön tai yhteisön näkökulmasta. Lastensuojelun vaikuttavuutta arvioidessa on tärkeää tiedostaa, että vaikuttavuuteen johtavassa prosessissa on useita tekijöitä. Näitä tekijöitä ovat muun muassa sosiaalityöntekijän työpanos, muiden asiakkaan verkostossa mukana olevien ammattilaisten työpanos sekä asiakkaan oma elämäntilanne ja sitoutuminen muutokseen. (Kivipelto & Koponen, 2021.)

Sirkka Rousun (2007) käsittelee väitöskirjassaan lastensuojelun tuloksellisuutta ja sen mittaamista. Tutkimus perustuu kuuden lastensuojelun organisaation tuloksellisuuden arviointiin liittyviin asiakirjoihin sekä muun muassa

organisaatioiden johtotehtävissä toimivien henkilöitä teema- ja ryhmähaastatteluita. Tutkimuksen aineiston analysoinnissa hyödynnettiin tiivistettyä kuvausta siitä, miten tuloksellisuus voisi toimia suositusten mukaisesti. (Rousu, 2007, 183, 189.)

Sirkka Rousun (2007) väitöskirjan tuloksissa nousi esiin, että organisaatioissa ei ole välttämättä esimerkiksi laatukäsikirjoja, joiden avulla tuloksellisuutta ja työn vaikutuksia voitaisiin arvioida. Asiakaspalautteen pyytäminen on satunnaista ja tutkittua tietoa tuloksellisuudesta ja tulosten vaikuttavuudesta on saatavilla vähän. Tutkimustuloksista nousi esille, että lastensuojelun vaikuttavuuden arvioinnissa tulisi lisäksi huomioida eri alojen ammattilaisten työn yhteisvaikutuksia. (Rousu, 2007, 207, 225.)

Elina Aaltio, Nanne Isokuorti, Anne-Mari Jaakola ja Tarja Pösö (2023, 21) ovat arvioineet artikkelissaan ARVOA©- menetelmän sisällön merkitystä ja soveltuvuutta arvioinnin mittaamisen välineenä. Artikkelissa nostetaan esiin, että lastensuojelussa ei ole toistaiseksi ollut käytössä strukturoituja välineitä arviointiin. ARVOA©-menetelmää pitää vielä kehittää, jotta sen vastaisi paremmin lastensuojelun arvioinnin tarpeeseen. (Aaltio ym., 2023, 27–28.)

Lastensuojelun keskusliiton "Kokemus tiedoksi" -selvityshanke kokoaa lastensuojelujärjestöjen asiakkaiden kokemuksia vuosina 2022–2023. Selvityksen tavoitteena oli tunnistaa lastensuojelun haasteita ja esittää toimenpidesuosituksia. Tutkimuksen tekijänä toimii Kirsi Hokkila, joka hyödynsi nuorten ja nuorten aikuisten sekä heidän vanhempiansa kokemuksia, dokumentteja eri järjestöiltä, ja kokemusasiantuntijoiden haastatteluja ja työpajoja. Vaikka selvitys ei ole varsinaisesti tutkimus, se noudattaa systemaattista tiedonkeruuta ja analyysia. (Hokkila, 2023, 10, 13.) Selvityksessä koottiin kokemusasiantuntijoiden tuottamaa tietoa tekijöistä, joilla on vaikutusta asiakaskokemukseen ja niiden pitkäaikaisista vaikutuksista elämään. Tulokset korostivat siirtymätilanteiden kriittistä roolia, missä ajoitus ja työntekijän arvio asiakkaan tukitarpeesta ovat merkittäviä tekijöitä. (Hokkila, 2023, 93, 94.)

Selvitys nosti esiin asiakassuhteen laadun keskeisenä onnistumisen tekijänä sosiaalityössä, erityisesti tilanteissa, joissa työntekijä vaihtuu. Sosiaalityöntekijän rooli palveluiden jatkuvuuden varmistamisessa on merkittävä asiakkaan näkökulmasta.

Asiakas-työntekijä -suhteen laatuun vaikuttavat muun muassa luottamus, osallisuus, yksilöllisyys, kokonaisvaltaisuus ja työntekijän osaaminen. Tutkimus korosti sosiaali-työntekijän roolia rinnalla kulkijana, kun taas palvelujen rikkonaisuus toimii negatiivisena tekijänä työn vaikuttavuudelle. (Hokkila, 2023, 94-95.)

3 LASTENSUOJELUN SYSTEEMINEN TOIMINTAMALLI

3.1 Lastensuojelun systeemisen toimintamallin tausta

Lastensuojelun systeeminen toimintamalli on kehitetty Englannissa ja sitä kutsutaan Reclaiming Social Work-malliksi (RSW-malli) (Aaltio & Isokuortti, 2019b, 9). Toimintamallissa yhdistyy perheterapian osia ja systeeminen käytäntö muun muassa työskentelyn lähestymistavoissa. Lastensuojelun systeeminen toimintamalli ei ole perheterapiaa, vaan olennaista on systeemiteoriaan ja systeemiseen ajatteluun pohjautuva työskentely. (Lahtinen ym. 2017, 13.)

Systeemiteoriassa muutos nähdään jatkuvana prosessina, johon vaikuttaa muun muassa perhedynamiikka ja ympäristö. Systeemiteoriassa on siirrytty pois suoraviivaisesta lineaarisesta ajattelusta kohti kausaalisuutta eli kehämäiseen ajatteluun. Kausaalisessa ajattelussa ymmärretään, että kaikki vaikuttaa kaikkeen. Systeemiteoriassa ajatellaan, että muutoksella voi olla vaikutusta arvaamattomilla tavoilla. Yhden ongelman ratkeaminen voi vaikuttaa yllättävällä tavalla toisen ongelman ratkaisemiseen. Vain yhteen ongelmaan keskittyminen voi estää ongelman ratkaisua tai jopa tuottaa lisää ongelmia. Tästä syystä tulee huomioida kokonaisuus ja syy-seuraussuhteet. (Walker, 2012, 5–6.)

Systemisessä ajattelussa syy- seuraussuhteet nähdään kehämäisenä, jossa jokainen systeemin osa on syy sekä seuraus systeemin sisäisessä vaikutusketjussa. Tällöin muutos saadaan aikaan siten, että jokainen systeemiin kuuluva tunnistaa oman vaikutuksensa systeemiin. Systemisessä ajattelussa jokainen systeemiin kuuluva nähdään kytkeytyvän toisiinsa. (Aaltio & Isokuorti, 2019b, 11.) Systemiteoriassa korostetaan vuorovaikutuksen ja dialogisuuden merkitystä (Walker, 2012, 6).

Lastensuojelun systemisessä toiminatamallisissa systeeminen ajattelu yhdistyy systeeminen työskentely, jota tiimien roolit ja rakenteet tukevat. Näiden tarkoitus on luoda mahdollisimman monipuolinen ja kokonaisvaltainen ymmärrys lasten sekä heidän perheiden tilanteista. Toimintamallin mukaisessa työskentelyssä on tavoitteena muun muassa vahvistaa dialogisuutta ja vahvistaa arvostavaa sekä yhdessä lasten ja perheiden kanssa tehtävää työskentelyä. Lastensuojelun systeeminen toimintamallin mukaisessa työssä pyritään vahvistamaan lapsen ja perheen omaa toimijuutta sekä asiakkaan asiantuntijuutta. Kyseessä on monitoimijaisuutta, jossa ammattilaiset työskentelevät yhdessä asiakkaan ja hänen verkostonsa kanssa. (Civil, 2019,10-11.)

Lastensuojelun systemisessä toimintamallisissa työskentely kohdennetaan koko perheeseen ja perheen verkostoon. Mallin mukaiseen ajatteluun kuuluu, että yhden asian muutos voi käynnistää muutoksia koko perhesysteemissä. Systemisesti työskenneltäessä työn kohteena on koko systeemi eli kokonaisuus (perhe, elinympäristö, verkosto, perheen tilanne), ei vain yksittäisen ongelman hoitaminen tai yksittäinen perheenjäsen. Mallin mukaisessa työssä huomioidaan yksilöllisyys, huomioiden kuitenkin yksilöllisyyden merkitys perhedynamiikassa. Työskentely on joustavaa ja asiakkaasta sekä asiakasperheiden tarpeista lähtevää. (Lahtinen ym. 2017, 13.) Lastensuojelun systeeminen toimintamalli tarkoittaa työskentelyä moniammatillisessa tiimissä, jota tehdään systemiteoreettisella ajattelulla hyödyntäen perheterapian elementtejä (Civil, 2019,10).

3.2 Toimintamallin ydinelementit

Lastensuojelun systeemissä toimintamallissa korostuvat kolme keskeistä ydinelementtiä: systeeminen asiakastyö, systeeminen tiimi ja systeeminen viikkokokous. Toimintamallin tehokkuuden kannalta on välttämätöntä, että kaikki nämä ydinelementit toteutuvat. Sosiaalityöntekijän tulee sitoutua kattavasti toimimaan systeemisen toimintamallin periaatteiden mukaisesti. Työntekijä ei voi valita vain yhtä ydinelementtiä, kuten osallistumista pelkästään viikkotiimeihin vaan systeemisen ajattelun tulisi olla läsnä kaikessa toiminnassa, muun muassa päätöksenteossa. (Aaltio & Isokuortti, 2019b, 11.) Seuraavaksi käyn tarkemmin läpi toimintamallin ydinelementtejä.

Lastensuojelun systeemisen toimintamallin mukainen asiakastyö on lähestymistapa, joka perustuu systeemisen ajattelun periaatteisiin, joiden mukaan asiakastyön lähtökohta on suhteen luominen asiakkaaseen. Asiakastyössä pyritään ymmärtämään asiakkaan tilannetta ja ongelmia laajemmin huomioiden narratiivisuuden näkökulmasta asiakkaan taustaa sekä historiaa. Työmenetelminä suhteen luomiseen ja menneisyyden ymmärtämiseen toimivat esimerkiksi sukupuu - sekä aikajana -työskentely, jossa työntekijä lähestyy asiakasta avoimen uteliaana ja haluaa tutustua asiakkaaseen syvemmin. (Aaltio & Isokuortti, 2019b, 12.)

Systeemissä asiakastyössä korostuu eri ammattilaisten yhteistyö ja tiivis vuorovaikutus asiakkaan kanssa. Systeemissä asiakastyössä pyritään ymmärtämään asiakkaan tilanne kokonaisvaltaisesti ja tarkastelemaan, miten eri osatekijät ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Tämä tarkastelu auttaa tunnistamaan mahdollisia ratkaisuja ja vaikutuksia. Olennaista on uteliaisuus ja avoimuus uusille ratkaisuille. Työvälineinä hyödynnetään esimerkiksi verkostokarttaa, joka mahdollistaa muun muassa asiakkaan verkoston merkityksen tarkastelun sekä verkoston mukaan ottamisen työskentelyyn. (Aaltio & Isokuortti, 2019b, 12–13; Civil ym. 2019, 11.)

Lastensuojelun systeemissä toimintamallissa painotetaan asiakkaan voimavaroja ja vahvuuksia. Työntekijä pyrkii auttamaan asiakasta tunnistamaan omia resurssejaan ja voimavarojaan haasteiden ratkaisemiseksi. Vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa korostetaan avointa dialogia ja yhteistyötä ratkaisuja etsiessä.

Tavoitteena on, että työntekijä pyrkii ei-tietämiseen tilaan ja perinteisiä valta-asetelmia asiakkaan ja työntekijän välillä pyritään välttämään. Systemisessä asiakastyössä hyödynnetään vuorovaikutuksessa muun muassa sirkulaarisia kysymyksiä, joihin asiakas ei voi antaa kyllä tai ei vastauksia. (Aaltio & Isokuortti, 2019b, 12.)

Systeminen tiimi on 6–8 työntekijän tiimi, jonka tehtävänä on tukea systemistä asiakastyötä. Tiimissä toimitaan reflektoiden ja luottaen systemiin ja siihen, että ratkaisut löytyvät yhteisen reflektoinnin kautta. Systemisen tiimin kautta mahdollistuu erilaisten näkemysten esiin tuominen ja yhdessä jaettu vastuu esimerkiksi monipuolisten hypoteesien avulla. (Aaltio & Isokuortti, 2019b, 14–15; Lahtinen, Männistö & Raivio, 2017, 20.)

Systeminen tiimissä sosiaalityöntekijät toimivat asiakaslasten asioista vastaavina sosiaalityöntekijänä. Sosiaalityöntekijä vastaa omien asiakkaiden osalta lastensuojelun prosessista tiiminsä tuella. Systemisessä tiimissä työskentelee myös muita sosiaalityöntekijöitä, joilla on vastuullaan omia asiakaslapsia ja -perheitä. Systemiseen tiimiin kuuluu konsultoiva sosiaalityöntekijä, joka on usein johtava sosiaalityöntekijä tai tiimistä vastaava sosiaalityöntekijä. Konsultoivan sosiaalityöntekijän rooli on olla sosiaalityöntekijöiden tukena asiakastyössä, ohjata tiimin toimintaa, ylläpitää systemistä ajattelua ja toimintaa sekä toimia viikkotiimeissä puheenjohtajana. (Aaltio & Isokuortti, 2019b, 14–15; Lahtinen, Männistö & Raivio, 2017, 20–21.)

Systemisessä tiimissä työskentelee koordinaattori, joka voi olla esimerkiksi tiimissä työskentelevä sosiaaliohjaaja tai sihteeri. Koordinaattorin rooli on viikkotiimien kirjaaminen, ajanvaraus ja tapaamisten koordinointi. Koordinaattorin työpanoksen tavoitteena on muun muassa, että sosiaalityöntekijälle vapautuu aika tehdä systemistä asiakastyötä. (Aaltio & Isokuortti, 2019b, 15–16; Lahtinen, Männistö & Raivio, 2017, 20–21.)

Systemisen tiimin yksi tärkeä jäsen on perheterapeutti. Perheterapeutin tehtävänä on tuoda työhön perheterapeutista näkökulmaa ja ylläpitää systemistä lähestymistapaa tiimin toiminnassa. Perheterapeutti tukee tiimin jäseniä eri menetelmien ja työvälineiden hyödyntämisessä sekä auttaa sosiaalityöntekijää pohdinnoissa liittyen suhdeperusteiseen työhön. Perheterapeutti voi tulla systemiseen tiimiin

lastensuojelun ulkopuolelta esimerkiksi lastenpsykiatrialta tai hän voi olla yksikön sisällä työskentelevä työntekijä, jolla on perheterapeutin koulutus. Suomessa systeemiin tiimeihin on voinut kuulua yllä mainittujen roolien lisäksi myös esimerkiksi perhetyöntekijä. (Aaltio & Isokuortti, 2019b, 15; Lahtinen, Männistö & Raivio, 2017, 21.)

Systeeminen tiimi kokoontuu noin kerran viikossa selkeästi strukturoituihin systeemiin viikkotiimeihin, joissa tiimiläisten roolit, kuten koordinaattorin, sosiaalityöntekijöiden ja konsultoivan sosiaalityöntekijän, ovat selkeästi määriteltyjä. Viikkotiimissä käsitellään asiakastapauksia hyödyntäen muun muassa hypoteeseja, ja se tarjoaa mahdollisuuden reflektoida, löytää eri näkökulmia ja pohtia asiakastilanteita syvällisesti. Tavoitteena on löytää juurisyitä, jotka ylläpitävät lapsen tai perheen haasteita. Viikkotiimit toimivat myös työnhajauksellisina tiiminä, joissa työntekijät voivat pohtia omaa toimintaansa ja tunnekokemuksiaan. (Aaltio & Isokuortti, 2019b, 16; Lahtinen, Männistö & Raivio, 2017, 20.)

3.3 Lastensuojelun systeemisen toimintamallin vaikuttavuuden tutkimus

Lastensuojelun systeemisen toimintamallin vaikuttavuudesta on vähän kansallista tutkimustietoa. Elina Aaltio (2022) ja Nanne Isokuortti (2023) ovat tutkineet suomessa toteutettua lastensuojelun systeemistä toimintamallia. Elina Aaltio (2022) keskittyi omassa tutkimuksessaan lastensuojelun systeemisen toimintamallin arviointiin" ja Nanne Isokuortti (2023) systeemisen toimintamallin implementoinnin arviointiin tutkimuksessaan. Nämä väitöskirjat ovat osa kandidaatintutkielmani aineistoa, joten avaa niiden tuloksia tarkemmin luvussa 5.

Steve Cross, Alison Hubbard ja Eileen Munro (2010) suorittivat laadullisen tutkimuksen, jossa he raportoivat Reclaiming Social Work -mallin (RSW-malli) riippumattoman arvioinnin tuloksia. Tutkimus toteutettiin kahden vuoden aikana Human Reliability Associatesin ja London School of Economicsin konsulttien toimesta, ja siinä otettiin huomioon kolme sosiaalityön yksikköä. Tutkimuksen tavoitteena oli arvioida etnografisen havainnoinnin avulla muun muassa, miten RSW-mallin käyttö voisi

tukea lastensuojelun yhtä perustehtävää eli lasten olosuhteisiin liittyvän riskin arviointia. (Cross ym. 2010, 4.)

Tutkimuksessa keskeisiksi tuloksiksi nousivat moniammatillisuuden, luottamuksen, tiedonkulun ja tiedollisen osaamisen merkitys. Reclaiming Social Work -malli (RSW-malli) helpotti tiedon siirtoa ja edisti luotettavampaa moniammatillista yhteistyötä. Asiakaskokemukset olivat positiivisia, ja asiakkaat kokivat luottamuksen parantuneen työntekijää kohtaan. Lisäksi tulokset osoittivat, että asiakkaat kokivat tulleensa paremmin kuulluksi. Työntekijät raportoivat ammatillisen osaamisen lisääntyneen ja stressin vähentyneen. Tulosten mukaan sosiaalityön painopiste siirtyi hallinnollisesta työstä enemmän asiakastyöhön, ja hallinnon rooli muuttui tukemiseen painottuvaksi. Tutkimuksessa tunnistettiin kuitenkin haasteita, kuten sitoutuminen RSW-malliin sekä työmäärä ja tavoitteiden käyttö työssä. Tulosten perusteella RSW-malli osoittautui kuitenkin tehokkaaksi toimintamalliksi, joka toi merkittäviä parannuksia. (Cross ym., 2010, 49–50.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TOTEUTTAMINEN

Kandidaatintutkielmassani tarkastelen aineistoni pohjalta, mitkä tekijät lastensuojelun systeemissä toimintamallissa tukevat tai estävät lastensuojelun vaikuttavuutta. Tämän tutkielman tarkoitus on tuottaa tietoa siitä, onko lastensuojelun systeemisen toimintamallin avulla mahdollista tukea vaikuttavaa lastensuojelua tai mikä toimintamallissa voi tulla esteeksi vaikuttavan lastensuojelun työn toteutumiselle. Tutkimuskysymykseni ovat;

1. Mitkä ovat lastensuojelun systeemisen toimintamallin vaikuttavuutta tukevat elementit?
2. Mitkä ovat lastensuojelun systeemisen toimintamallin vaikuttavuutta estävät elementit?

Viimeaikaiset lastensuojelun haasteet korostavat tarvetta tutkia lastensuojelun systeemistä toimintamallia muun muassa yhteiskunnallisista syistä, kuten kustannusten hallinnan, asiakkaiden ja työntekijöiden hyvinvoinnin sekä lastensuojelutyön kehittämisen vuoksi. Esimerkiksi Maija Mänttari-van der Kuip (2022, 25) on artikkelissaan tutkinut palvelujärjestelmän haasteita lastensuojelun työntekijöiden näkökulmasta. Hänen tutkimustuloksistaan nousee esiin muun muassa palvelurakenteen monimutkaisuuden haasteet, jotka näkyvät työntekijöiden haasteina toteuttaa perustehdäväänsä. (Mänttari-van Kuip, 2022, 29.) Aiheeni lastensuojelun systeemisen toimintamallin vaikuttavuutta tukevista ja estävistä elementeistä on mielestäni ajankohtainen, koska toimintamalli on ollut käytössä laajasti Suomessa lastensuojelussa vuodesta 2018. Lastensuojelun systeemistä toimintamallia ollaan laajentamassa

perhepalveluihin sekä muille toimialueille kuten aikuissosiaalityöhön ja moniammatillisiin verkostoihin. (Yliruka & Tasala, 2022, 1; Hovi, 2023).

Tutkielman aiheen valinnassa ja rajaamisessa mietin huolellisesti, miten määrittelen tutkimustehtävän, löydänpö riittävästi aikaisempaa tutkimusta, ja tuottaako tutkielmani uutta tietoa esimerkiksi lastensuojelun systemisen toimintamallin kehittämiseen. Samalla arvioin osoitanko tutkielmallani osaamiseni sekä onko tutkielma toteutettavissa kirjallisuuskatsauksena. Pohdin myös vaikuttavuuden käsitteeseen lähestymistapaa, mahdollisia näkökulmia ja tarvittavia mittareita. Erityistä huomiota kiinnitin siihen, mitä tutkimuksellani tavoittelen ja mitä haluan osoittaa. Aineistolla on ollut vaikutus muun muassa aiheen rajaukseen ja tutkimuskysymysten muotoiluun. (Hirsjärvi ym., 2007, 77–81.)

4.1 Tutkimusmenetelmä

Kandidaatintutkielmani on laadullinen tutkimus ja toteutan sen integratiivisena kirjallisuuskatsauksena. Integratiivisessa kirjallisuuskatsauksessa aineistossa voi olla mukana muitakin kuin tutkimuksia ja vertaisarvioituja tutkimusartikkeleita (Vilka, 2023, luku 1.2.2.). Omassa tutkielmassani on mukana esimerkiksi Terveiden ja Hyvinvoinnin laitoksen (THL) raportteja, joten tutkielmani tutkimusmenetelmä valikoitui tästä syystä. Integratiivisella kirjallisuuskatsauksella voidaan saada uutta tietoa tutkittavasta aiheesta tai ilmiöstä. Integratiivisen kirjallisuuskatsaus toimii menetelmänä esimerkiksi silloin, kun halutaan saada syvempi tietämys tutkittavasta aiheesta. (Vilka, 2023, luku 1.2.2.) Tämä on myös perusteluni sille, että valitsin integratiivisen kirjallisuuskatsauksen tutkielmani menetelmäksi.

Kirjallisuuskatsaus on tutkimusmetodi, jonka avulla tutkitaan aikaisempaa tutkimusta. Kirjallisuuskatsauksessa kerätään tutkimuksista tietoa ja luodaan näin uutta näkemystä tutkittavasta aiheesta tai ilmiöstä. Kirjallisuuskatsauksen avulla voidaan tuottaa esimerkiksi uutta tietoa tai kokonaiskuvaa tutkittavasta aiheesta. (Salmi, 2011, 1.3.) Kirjallisuuskatsauksen tavoitteena on yhdistää ja kertoa millaista aikaisempaa tutkimustietoa tutkittavasta aiheesta on (Vilka, 2023, luku 1.1.2.).

4.2 Tutkimuksen vaiheet

Laadullisen tutkimuksen monivaiheinen prosessi, joka käsittää tutkimuskysymysten muotoutumisen, aineiston hankinnan, analyysin ja uuden tiedon tuottamisen, on jatkuvassa kehityksessä (Valli, 2018, 73). Tutkielma eteni vaiheittain sisältäen tutkimusten etsinnän, analyysin ja uuden tiedon tuottamisen (Vilkka, 2023, luku 1.1.2). Aineiston valintaan ja tutkimuskysymysten asettamiseen vaikutti myös idea- ja ideapaperiseminaarit.

Teoreettinen näkökulma ja käsitteet tarkentuivat tutkimuksen myötä, mikä on tyypillistä laadulliselle tutkimukselle, jossa käsitteet tarkentuvat tutkimusprosessin aikana (Valli, 2018, 77). Teoreettinen viitekehys ohjasi tutkielmaani ja pyrin pitämään ne tutkielmassa läpi koko prosessin (Vilkka, 2023 luku 1.4.).

Tutkimussuunnitelman palauttamisen jälkeen aloitin prosessin kohti lopullista tutkielmaa. Tässä vaiheessa painottuivat aineiston lukeminen, rajaaminen, analysointi ja raportin kirjoittaminen. Aiempien tutkimusten arviointi ja niiden yhdistäminen teoreettiseen viitekehykseen olivat keskeisiä toimia. Kirjoitusprosessi eteni rinnakkain eri vaiheiden kanssa (Kallinen & Kinnunen). Aineiston analyysissä hyödynsin laadullista sisällönanalyysiä. Seuraavassa vaiheessa avataan tarkemmin tutkimusaineiston valintaa ja analyysiprosessia.

4.3 Tutkimusaineisto ja analyysin toteutus

Keräsin teoreettiseen viitekehykseen lähteet sekä tutkielman aineiston elokuu-joulukuun 2023, pohjautuen tarkasti valittuun aiheeseen, aiheen rajauksiin ja asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Hakusanojen muodostamista ohjasi keskeisten käsitteiden valinta, ja niitä muokattiin analyysin edetessä (Stolt ym., 2016, 23). Hakusanoina käytettiin esimerkiksi "systeminen toimintamalli," "reclaiming social work," "systemic practice model," "lastensuojelu," "child protection," "child welfare," "vaikuttavuus," ja "effectiveness." Aineiston rajaamiseksi yhdistin hakusanoja ja valittuja käsitteitä, tutkimustehtävää ja tutkimuskysymyksiä käytettiin apuna. Tietokantoina toimivat muun

muassa Julkkari, Google Scholar ja JYKDOK. Olen joutunut hyödyntämään sähköisiä lähteitä, mikä on haastanut lähdeviitteiden merkitsemistä.

Tutkielman luonne integroivana kirjallisuuskatsauksena mahdollisti vertaisarvioimattomien tutkimusten ja THL:n raporttien sisällyttämisen aineistoon (Vilkkä, 2023, 1.3). Aineiston rajauksessa poissuljetut tutkimukset eivät vastanneet tutkimuskysymyksiin tai tukeneet muutoin aineistoa. Valintaprosessissa kiinnitin huomiota aineistojen keskinäiseen yhteyteen ja siihen, vastaako aineisto tutkimuskysymyksiin. Tutkimusaineisto koostuu kymmenestä (n = 10) aiemmin tehdystä tutkimuksesta, sisältäen THL:n raportteja, väitöskirjoja, vertaisarvioituja tutkimusartikkeleita ja kansainvälisiä tutkimusraportteja. Tutkielmani aineisto ja aineiston valintakriteerit löytyvät liitteestä 1, jossa on mainittuna myös, mistä tietokannoista aineistot on haettu.

Tutkielmani aineiston analyysissä hyödynsin realistisen arvioinnin periaatteita, jotka keskittyvät arvioitavan toimintamallin kontekstuaaliseen ymmärrykseen ja käytännön toimivuuteen. Realistinen arviointi pyrkii hahmottamaan, miten asioita toteutetaan käytännössä, ottaen huomioon toimintaympäristön ja siihen vaikuttavat tekijät. Tavoitteena on tunnistaa syy-seuraussuhteita ja huomioida, miten eri osatekijät vaikuttavat toisiinsa, erityisesti kontekstin muutokset ja niiden vaikutukset. Arviointiprosessissa otetaan huomioon sidosryhmien näkemykset, mikä parantaa arvioinnin relevanssia ja hyödyllisyyttä. Realistisella arvioinnilla on mahdollista saavuttaa syvälinen ja käytännönläheinen käsitys tutkittavasta toimintamallista. (Kaarlejärvi, 2000, 369–371; Kallinen & Kinnunen; Pakarinen, 2008, 107.)

Tutkielmassani sovelsin sisällönanalyysiä tutkimusaineiston analyysimenetelmänä, mikä on keskeinen väline uuden tiedon luomisessa ja aiemman tutkimuksen ymmärtämisessä (Vilkkä, 2023, luku 3). Sisällönanalyysi toimi kirjallisuuskatsauksen menetelmänä, jäsentäen ja kokoamalla tutkimusaineiston tavoitteena muodostaa eheä kokonaisuus tutkittavasta aiheesta, joka antaa uutta tietoa tai syventää aiempaa ymmärrystä (Vilkkä, 2023, luku 3.1).

Sisällönanalyysi koostuu kolmesta vaiheesta. Valmisteluvaiheessa aineisto järjestetään tutkittavaan muotoon, huomioimalla aihe, teoria ja tavoite, ja siihen liittyvä olennaisesti aineiston lukeminen (Vilkkä, 2023, luku 3.1). Olen tehnyt tämän vaiheen

aineiston lukemisen edetessä. Toisessa vaiheessa siirrytään havainnoista tuloksiin ja päätelmiin (Vilkka, 2023, luku 3.1). Tässä vaiheessa keräsin aineistokohtaisesti toimintamallin vaikuttavuutta tukevat ja estävät havainnot taulukkoon. Analysoin ja tiivistin näitä havaintoja yhdistämällä ne eri taulukoihin, jotka esitän liitteessä 2. Kolmas vaihe keskittyy analyysin ja tulosten kirjalliseen esittämiseen (Vilkka, 2023, luku 3.1). Tutkimustulokset kuvaan seuraavassa kappaleessa ja niiden peilaaminen lastensuojelun strategiaan periaatteisiin kuvaan pohdintakappaleessa sekä liitteessä 2 olevassa taulukossa.

4.4 Tutkielman eettinen tarkastelu

Suomalainen tiedeyhteisö noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä (HTK), mikä varmistaa tutkimuksen ja tutkijan toiminnan luotettavuuden, rehellisyyden, arvostuksen ja vastuunkannon. Tutkimuksen eettiset periaatteet korostavat uuden ja merkityksellisen tiedon tuottamista. Tutkielman eettisyyttä tuetaan avoimella tekoprosessin kuvauksella ja tehtyjen valintojen perusteluilla. (Kallinen & Kinnunen.)

Minulla on henkilökohtaista kokemusta lastensuojelun systemisestä toimintamallista ja sen koulutuksesta. Kokemukseni ovat olleet kielteisiä, sillä rakenteet eivät ole tukeneet toimintamallin toteuttamista. Olen pyrkinyt tutkielmaa tehdessä pohtimaan tekemiäni valintoja, ja tutkielman kirjoittamisessa olen kiinnittänyt erityistä huomiota eettisiin periaatteisiin ja avoimeen tiedonvälitykseen. Tästä syystä olen avannut tutkielman tekoa mahdollisimman avoimesti.

Analyysivaiheessa olen reflektoinut omien arvojeni vaikutusta havaintoihin, erityisesti näkemyksiini lastensuojelun työn vaikuttavista tekijöistä. Pitkä työura alalla on mielestäni selkeyttänyt käsitystäni lastensuojelun vaikuttavuudesta, mikä on näkynyt myönteisenä tekijänä tutkielmaa laadittaessa. Seuraavassa kappaleessa esittelen sisällönanalyysin tuloksia.

5 LASTENSUOJELUN SYSTEEMISEN TOIMINTAMALLIN VAIKUTTAVUUTTA TUKEVAT JA ESTÄVÄT TEKIJÄT

5.1 Lastensuojelun avohuollon näkökulma

Lastensuojelun sosiaalityön kokonaisuus on kompleksinen. Lastensuojelun asiakasperheiden ongelmat ovat haastavia, ja niillä on vaikutusta sosiaalityöntekijöiden työhön (Bostock ym., 2017, 28). Lastensuojelun työntekijät työskentelevät perheiden kanssa, joissa on ylisukupolvisuutta sekä kompleksisia ongelmia kuten esimerkiksi masennusta, vanhemmuuden haasteita, päihdeongelmia, taloudellisia ongelmia ja perheväkivaltaa (Forrester ym., 2013, 39).

Lastensuojelun systeemisen toimintamallin tuloksellisuuteen vaikuttavat monet eri tekijät, ei vain sosiaalityöntekijän tekemä työ. Työntekijät joutuvat tekemään päätöksiä suuressa epävarmuudessa ja perheiden tukemiseen käytettävät resurssit ovat rajallisia tai osa asiakkaan tarvitsemista palveluista voivat olla vaikeasti saatavilla. Lastensuojelu on aina viimesijainen palvelu, joten sille asetetaan usein kovia odotuksia. Yhteistyö asiakkaiden kanssa voi olla haastavaa ja asiakkaat eivät välttämättä halua olla yhteistyössä. Sosiaalityöntekijöiden harkintavaltaa ja käytettävissä olevia toimia voi rajoittaa ulkoiset tekijät (*esimerkiksi toisten viranomaisten toimintatavat*) sekä sisäiset tekijät (*esimerkiksi sijoitusten uhka*). Sosiaalityöntekijöiden työhön vaikuttaa myös taloudelliset paineet ja paineet saada asiakkuudet päättymään. Työn

tulokset eivät välttämättä ole pysyviä asiakkaiden kompleksisten tilanteiden vuoksi sekä työ on tunnetasolla raskasta sekä aikaa vievää. (Forrester ym., 39–40.)

Lastensuojelun systemiseen toimintamalliin liittyy lastensuojelun vaikuttavuuden näkökulmasta tekijöitä, joita on tärkeää nostaa esiin. Lastensuojelun toimintaympäristö on kompleksinen ja se luo haasteen uuden toimintamallin implementoinnille (Aaltio & Isokuortti, 2019a, 146; Bostock ym., 2017, 28). Esimerkiksi vaihteleva paikallinen toimeenpano ja rakenteelliset erot voivat johtaa lastensuojelun epätasalaaisuuteen, mikä voi luoda epätasapainoa kuntien välillä sekä rajoittaa toimintamallin laajempaa vaikuttavuuden kattavuutta (Aaltio, 2022, 96; Aaltio & Isokuortti, 2019a, 139, 151; Isokuortti, 2023, 60; Petrelius & Uutela, 2020, 51).

Paikallisen toimeenpanon ja rakenteellisten erojen lisäksi esimerkiksi Nanne Isokuortin (2023, 58) tutkimuksen tuloksista oli havaittavissa, että muutos lastensuojelun systemiseen toimintamalliin tapahtui aikana, jolloin lastensuojelussa oli meillä monia muutoksia yhtä aikaa ja tämä saattoi vaikuttaa negatiivisesti toimintamallin implementointiin ja sen vaikutuksiin. Muutos oli hankala hallita ja vastuu jäi paikallisille toimijoille (Isokuortti, 2023, 58).

Lastensuojelun systemisen toimintamallin implementoinnin onnistumisessa koko organisaation rooli oli keskeinen tekijä, kuten ilmenee esimerkiksi Nanne Isokuortin (2023) tutkimustuloksista. Tutkimus osoitti, että organisaation tuki, resurssien riittämättömyys ja haastava toimintaympäristö vaikuttivat haitallisesti systemisen toimintamallin keskeisten elementtien sisäistämiseen ja työntekijöiden sitoutumiseen toimintamallin käyttöönottoon (Isokuortti, 2023, 66–67). Lisäksi Elina Aaltion (2022, 84) tutkimustulokset viittasivat siihen, että organisaatiot eivät tarjonneet riittävää tukea systemiselle työskentelylle, mikä saattoi heikentää lastensuojelun vaikuttavuutta systemisen työskentelyn käyttöönoton yhteydessä.

Donald Forrester ym. (2013, 137) havaitsivat organisaation näkökulmasta myönteisiä tekijöitä, kuten koko organisaation tukiessa mahdollistui keskittyminen sosiaalityöntekijöiden tukemiseen systemisessä asiakastyössä. Toisaalta Lisa Bostockin ym. (2017, 56) sekä Cortisin ym. (2019, 53) tutkimuksissa ilmeni haasteita byrokrattisten ja hallinnollisten tehtävien vähentämisessä. Kirjausten liiallinen

painottaminen korostui, mikä saattoi muodostaa esteen kasvokkaisen asiakastyön toteutukselle (Cortis ym., 2019, 55).

Lastensuojelun systemisen toimintamallin vaikuttavuutta estävinä tekijöinä oli tutkimuksista nostettavissa resurssikysymykset, jotka kävivät ilmi esimerkiksi Elina Aaltion ja Nanne Isokuortin (2019a) raportista. Suuret asiakasmäärät koettiin haasteellisina, vaikuttaen negatiivisesti resursseihin ja systemisen ajattelun mukaisen työskentelyn toteuttamiseen. Asiakasmäärän poikkeavuus ohjeistuksesta vaikutti negatiivisesti myös työhyvinvointiin, vaikka tavoitteena oli lastensuojelun systemisen toimintamallin avulla parantaa työntekijöiden jaksamista (Aaltio & Isokuortti, 2019a, 74–76.) Nanne Isokuortin (2023, 58–59) väitöstutkimuksen tuloksista ilmeni, että vähäiset resurssit vaikeuttivat lastensuojelun systemisen toimintamallin käytännön soveltamista ja estivät sen toteuttamisen suunnitellulla tavalla. Resursseihin liittyen Lisa Bostockin ym. (2017, 55) tutkimus nosti esille henkilöstön rekrytoinnin haasteet, jotka saattoivat myös haastaa organisaatiotasolla siirtymisen perinteisestä työskentelystä systemisen toimintamallin mukaiseen työhön.

Aineistoni tutkimuksissa korostettiin, että lastensuojelun systemisen toimintamallin vaikuttavuutta tukevat asianmukainen ja jatkuva koulutus, edistäen toimintamallin tehokasta hyödyntämistä (Aaltio, 2022, 71; Aaltio & Isokuortti, 2019a, 83, 86, Forrester ym., 2013, 128). Elina Aaltion (2022, 71) tutkimuksesta oli havaittavissa, että lastensuojelun systemisen toimintamallin koulutus oli puutteellista, mikä vaikeutti mallin mukaisen työskentelyn toteutumista ja siten vaikuttavuuden lisääntymistä. Aineistostani ilmeni myös systemisen työskentelyn käytännön harjoittelun keskeinen rooli toimintamallin oppimisessa. Työntekijöille tulisi tarjota mahdollisuus oppia systemistä työskentelyä tiimityöskentelyn kautta, turvallisessa oppimisympäristössä (McKeown & Yeung, 2023, 158–160).

Lastensuojelun systemisen toimintamallin näkökulmasta aineistossa korostettiin moniammatillisen tiimin ja verkostotyön merkitystä vaikuttavuuden lisääväenä tekijänä. Marie-Helene Lafleur McKeownin ja Echo Yuet Wah Yeungin (2022, 163) tutkimustulokset osoittivat, että toisten ammattilaisten läsnäolo tapaamisilla tarjosi tukea vaikeissa tilanteissa, joissa ratkaisuja oli hankala löytää. Vaikuttavan

moniammatillisen yhteistyön esteeksi saattoi kuitenkin muodostua se, ettei muiden ammattilaisten työ tukenut systeemistä työskentelyä ja tämä saattoi rajoittaa systeemisen tiimin työtä (Forrester ym., 2013, 134). Lisäksi aineistoni tutkimukset viittasivat siihen, että systeemisen ajattelun ja toimintamallin perehdyttäminen oli olennaista koko verkostolle, jotta sen jäsenet ymmärtävät lastensuojelun työntekijöiden toiminnan ja ajattelutavan taustan (Petrelius & Uutela, 2020, 31,51).

Aineistoni osoitti, että lastensuojelun systeemisen toimintamallin rakenteiden mukainen yhteistyö eri ammattilaisten välillä tuki tiiviimpää yhteistyötä, mikä edisti työn vaikuttavuutta (Forrester ym., 2013,133; McKeown & Yeung, 2023, 163). Ammattilaisten tiedon jakamisen osalta tutkimustulokset viittaavat siihen, että lastensuojelun systeemisen toimintamallin mukainen moniammatillinen yhteistyö mahdollisti parhaimmillaan avoimen, turvallisen ja luottavaisen toimintaympäristön (Bostock, 2017, 10, 42; Dugmore ym., 2018, 409; Forrester ym., 2013, 90; McKeown & Yeung, 2023, 158). Lisäksi havaittiin myönteinen muutos palautekulttuurissa, mikä mahdollistui systeemisen toimintamallin ja ajattelun myötä (Bostock ym., 2017, 11; Cortis ym., 2019, 55; Dugmore ym., 2018, 411–412).

Donald Forrester ym. (2013, 135) toivat esille tutkimuksessaan, että lastensuojelulle asetetaan usein kovat odotukset, mikä voi vaikuttaa negatiivisesti systeemisen työn laatuun. Lastensuojelun systeemisen toimintamallin vaikuttavuuden näkökulmasta negatiivisina tekijöinä korostuivat tällöin yksipuolinen riskien arviointi, päätöksentekoon liittyvät odotukset ja päätöksenteon vaarantuminen (Dugmore ym., 2018, 410; Forrester ym., 2013, 171). Esimerkiksi Donald Forrester ym. (2013, 171) huomauttivat tutkimuksessaan, että tiimityössä ilmenevät haasteet voivat vaarantaa päätöksentekoa ja vaikuttaa koko tiimin toimivuuteen, mikä puolestaan heijastui työn tuoksellisuuteen.

Työotteen epäselvyys nousi esille aiemmissa tutkimuksissa erityisesti siitä näkökulmasta, että lastensuojelun systeeminen malli näyttäytyy epämääräisenä ja keskenäisenä, millä oli negatiivista vaikutusta toimintamallin juurruttamiseen (Aaltio, 2022, 94; Aaltio & Isokuorti, 2019a, 143; Isokuorti, 2023, 60). Systeemistä työotetta pidettiin osittain kompleksisena ja sitoutuminen sekä toimintamallin ajattelun

sisäistäminen nähtiin yhtenä esteenä mallin kokonaisvaltaiselle hyödyntämiselle (Aaltio, 2022, 71, 94; Isokuortti, 2023, 58, 60; Petrelius & Uutela 107).

Haasteista huolimatta aineistoni tutkimuksissa lastensuojelun systeeminen toimintamalli nähtiin kuitenkin yhtenä mahdollisuutena lastensuojelun muutokseen (Aaltio & Isokuortti, 2019a, 145; Cortis ym., 2019, 56; Forrester ym., 2013, 174). Toimintamallin laajempi käyttöönotto arvioitiin tuovan yhteisen lähestymistavan lastensuojeluun ja sitä kautta positiivisia työn tuloksia (Bingle & Middleton, 2019, 401; Forrester ym., 2013, 187). Päivi Petrelius ja Anne Uutela (2020, 54–55) pohtivat tutkimuksessaan, että lastensuojelun systeemisen toimintamallin avulla on mahdollista ajan myötä luoda vakiintuneet käytännöt lastensuojeluun, mikä edistää asiakkaiden yhdenvertaista tuen saamista ja vahvistaa systeemistä ajattelua lastensuojelussa.

Lastensuojelun systeemisen toimintamallin käyttöönotto nosti esiin käytäntöjä, joita lastensuojelussa pitää vielä kehittää (Petrelius & Uutela, 2020, 54). Donald Forrester ym. (2013, 187) toteavat tutkimuksessaan, että lastensuojelun systeemisen toimintamalli on tehokas keino kehittää lastensuojelun työtä ja sen vaikuttavuutta. Suomessa toteutetut pilotoinnit ovat tuoneet esiin tärkeää tietoa ja korostaneet tutkitun tiedon merkitystä niin kehittämistyössä kuin lastensuojelun vaikuttavuuden arvioinnissa (Aaltio, 2022, 95; Aaltio & Isokuortti, 2019a, 162; Cortis ym., 2019, 57; Dugmore ym., 2018, 411; Isokuortti, 2023, 75).

5.2 Työntekijöiden näkökulma

Aikaisemmat tutkimukset korostivat työntekijän näkökulmasta moniammatillisuuden ja moniammatillisen yhteistyön merkitystä vaikuttavan lastensuojelun näkökulmasta. Tuloksista ilmeni, että moniammatillisuus mahdollistaa monipuolisten hypoteesien asettamisen ja kokonaisvaltaisemman asiakkaan tilanteen tarkastelun (Aaltio, 2022, 74; Dugmore ym., 2018, 409; Forrester ym., 93). Monialainen yhteistyö lisäsi työn mielekkyyttä ja työmotivaatiota, mikä näkyy tehokkaampana työskentelynä ja parempina tuloksina (Aaltio, 2022, 69; Cortis ym., 2019, 55; Forrester ym., 130). Työntekijät kokivat saavansa enemmän tukea työhönsä, mikä edisti myös työmotivaatiota ja

kokonaisvaltaista työhyvinvointia (Aaltio, 2022, 69, 71; Forrester ym., 131). Tutkimuksista ilmeni, että moniammatillinen tuki systeemisen työskentelyn myötä mahdollisti oppimisen muilta työntekijöiltä (Aaltio, 2022, 71; Dugmore ym., 2018, 410–411; McKeown & Yeung, 2023, 158). Moniammatillisuuden osalta muiden ammattilaisten puutteellinen osaaminen systeemisessä työskentelyssä saattoi muodostua esteeksi vaikuttavalle työskentelylle (Bostock ym., 2017, 55; Petrelius & Uutela, 2020, 37). Tiiviissä moniammatillisessa yhteistyössä ilmeni myös jännitteitä, jotka saattoivat estää vaikuttavaa systeemistä työskentelyä (Forrester ym., 2013, 137).

Donald Forresterin ym. (2013, 90) tutkimus osoitti, että lastensuojelun systeemisen toimintamallin mukainen työskentely helpotti tiedon jakamista, sillä kaikilla systeemiseen tiimiin kuuluvilla ammattilaisilla oli yhtenäinen tieto asiakkaiden asioista, mikä vähensi yksittäisten työntekijöiden kuormitusta. Suomessa pilotoidun lastensuojelun systeemisen toimintamallin osalta kuitenkin havaittiin, että epäselvät roolit vaikeuttivat vastuun ja tiedon jakamista (Aaltio & Isokuortti, 2019a, 140–141).

Yksi myönteinen tekijä systeemiseen työskentelyyn ja moniammatilliseen yhteistyöhön liittyen oli työntekijöiden kokemus työn ja vastuun jakamisesta muiden ammattilaisten kanssa, joka lisäsi osaltaan työhyvinvointia (Cortis ym., 2019, 55; Forrester, 2013, 88–89). Elina Aaltion (2022, 70) tutkimuksen perusteella Suomessa ei täysin onnistuttu työmäärän jakamisessa eikä tukemaan työntekijöiden jaksamista, jolla oli negatiivista vaikutusta toimintamallin vaikuttavuuteen. Nanne Isokuortti (2023, 59) huomioi tutkimuksessaan, että lastensuojelun systeemiseen toimintamalliin siirtymisen aiheutti osalle työntekijöistä turhautumista, mikä vaikutti negatiivisesti mallin hyödyntämiseen.

Tutkimukset osoittivat, että työntekijät kokivat lastensuojelun systeemisen toimintamallin tarjoavan mahdollisuuksia hidastaa prosesseja ja reflektoida asiakastilanteita rauhassa (Dugmore ym., 2018, 411–412; McKeown & Yeung, 2023, 160; Petrelius & Uutela, 2020, 49). Erityisesti systeemiset viikkotiimit mahdollistivat tilaisuuden työntekijöille reflektoida omaa työskentelyä ja oppia uutta itsestään (Bingle & Middleton, 2019, 395–396; Bostock ym., 2017, 50; Dugmore ym., 2018, 412; Forrester ym., 2013, 91–92; Isokuortti, 2023, 62; McKeown & Yeung, 2023, 158). Työntekijöiden

näkökulmasta tämä vahvisti heidän itseluottamustaan, lisäsi resilienssiä ja syvensi ymmärrystä heidän työnsä tarkoituksesta (Bostock ym., 2017, 50; Dugmore ym., 2018, 412).

Tutkimuksissa koroistui reflektoinnin vaikuttavuutta rajoittavat tekijät, kuten pelko kritiikistä ja lapsen suojelun kontekstin vaikutus ajatteluun (Bingle & Middleton, 2019, 401–402; McKeown & Yeung, 2023, 164). Useissa tutkimuksissa viikkotiimeihin liittyvinä vaikuttavuuden esteinä näyttäytyi se, että työntekijöille jäi epäselväksi systeemisen viikkotiimin tarkoitus, eikä sen yhteyttä muuhun työhön ymmärretty kaikilta osin sekä viikkotiimissä käytyjä keskusteluja ei osattu hyödyntää asiakastyössä (Isokuortti, 2023, 60; McKeown & Yeung, 2023, 164). Työn tuloksiin saattoi olla negatiivisia vaikutuksia myös sillä, että viikkotiimeihin ei valmistauduttu yhdessä asiakkaan kanssa.

Lastensuojelun systeemisen toimintamallin vaikuttavuutta tukeviin sekä estäviin tekijöihin liittyi vahvasti asiakasmäärät. Aikaisemmissa tutkimuksissa huomattiin, että rajoitetumpi asiakasmäärä mahdollisti työntekijälle laadukkaamman asiakastyön toteuttamisen (Bostock ym., 2017, 59–60; Isokuortti, 2023, 58; Forrester ym., 2013, 102,105; Petrelius & Uutela, 2020, 31). Elina Aaltion (2022, 71) sekä Päivi Petreliuksen ja Anne Uutelan (2020, 31,33) tutkimuksissa havaittiin, että pilotoinnissa asiakasmääriä ei pystytty rajaamaan riittävästi, mikä vaikutti negatiivisesti systeemisen työskentelyn vaikuttavuuteen.

Aikaisemmin mainittujen tekijöiden lisäksi Natasha Cortis ym. (2019, 55–56) havaitsivat tutkimuksessaan, että lisääntyneet asiakastapaamiset johtivat työntekijöiden hallinnollisen ja kirjaamistyön lisääntymiseen, mikä saattoi heikentää systeemisen toimintamallin tehokasta käyttöä. Elina Aaltion ja Nanne Isokuortin (2019a, 104) tutkimuksessa todettiin, että tiiviimpi asiakastyö toi lisää kirjaamista. Aineistostani oli havaittavissa myös, että liialliset hallinnolliset odotukset vaikeuttivat työntekijöiden panostamista asiakastyöhön (Forrester ym., 2013, 112). Työntekijät kokivat myös hallinnollisen työn esteenä uusien toimintatapojen ylläpidossa (Dugmore ym., 2013, 411).

Lastensuojelun systeemisten tiimien osalta roolien selkeys esitetään positiivisena tekijänä, sillä työntekijät kokivat selkeiden tiimiroolien tuovan rakennetta

keskusteluihin ja tiimityöhön, mikä myötävaikutti tiimityön vaikuttavuuteen (Forrester, 2013, 95). Toisaalta tutkimuksista ilmeni, että työntekijät kokivat roolit epäselviksi, millä oli negatiivinen vaikutus työntekijän mahdollisuuksiin toteuttaa lastensuojelun systeemistä toimintamallia (Aaltio & Isokuortti, 2019a, 83–84, 140). Elina Aaltion (2022, 57) tutkimus osoitti, että yksi vaikuttavuuden este oli se, että tiimeistä puuttui osa toimintamallille olennaisista jäsenistä kuten esimerkiksi perheterapeutti.

Perheterapeutin tarjoama tuki korostui positiivisena ja työn vaikuttavuutta tukevana tekijänä. Aikaisemmat tutkimukset osoittivat, että perheterapeuttien tuki ulottui laajemmalle kuin pelkästään asiakastapausten käsittelyyn. Työntekijät kokivat saavansa perheterapeutin lähestymistavan kautta tukea tunteiden käsittelytaitojen kehittämisessä, systeemisen ajattelutavan omaksumisessa ja uudenlaisten näkökulmien tarjoamisessa asiakastyöhön (Aaltio, 2022, 70; Aaltio & Isokuortti, 2019a, 95–96; Bostock ym., 2017, 46–47; Forrester ym., 2013, 97–99, 186; Isokuortti, 2023, 59; McKeown & Yeung, 2023, 164; Petrelius & Uutela, 2020, 29–30.)

Elina Aaltion (2022, 71) tutkimuksen tulokset osoittivat, että perheterapeutin poissaolo tiimistä saattoi olla estävä tekijä lastensuojelun systeemisen toimintamallin vaikuttavuudelle. Tämä heikensi työntekijöiden mahdollisuutta moniammatillisiin näkökulmiin (Aaltio, 2022, 71.) Perheterapeutin puuttuminen tai hänen roolinsa epäselvyys saattoi haastaa tiimin toimintaa ja vaikeuttaa työntekijöiden systeemisen ajattelun vahvistumista (Petrelius & Uutela, 2020, 30–31).

5.3 Asiakasnäkökulma

Asiakasnäkökulmasta systeemisen toimintamallin vaikuttavuutta tukevin tekijöinä nostan aineistostani ensimmäisenä tiiviimmän työskentelyn asiakasperheiden kanssa, mikä ilmeni tapaamisten määrän lisääntymisenä (Aaltio, 2022, 94; Aaltio & Isokuortti, 2019a, 125, 132; Cortis ym., 2019, 56; Forrester ym. 2013, 185). Kasvokkaisen asiakastyön lisääntyminen paransi asiakas-työntekijä -suhdetta ja vahvisti luottamusta työntekijän ja asiakkaan välillä (Aaltio & Isokuortti, 2019a, 125). Australiassa toteutetussa systeemisessä toimintamallissa kotikäynnit asetettiin ensisijaiseksi, mikä tehosti

suhdeperusteista työskentelyä perheiden kanssa (Cortis ym., 2019, 54). Elina Aaltion (2022) tutkimustuloksista oli kuitenkin havaittavissa, ettei tapaamisten lisääntyminen automaattisesti parantanut asiakas- ja työntekijäsuhteen laatua. Lisääntyneet tapaamiset eivät myöskään välttämättä tuoneet automaattista parannusta tapaamisten sisällön laatuun (Aaltio, 2022, 69, 72.)

Tutkimukset osoittivat, että lastensuojelun systemisen toimintamallin käyttöönoton myötä asiakasosallisuus mahdollistui asiakkaan ollessa aktiivisemmin mukana työskentelyssä (Aaltio & Isokuortti, 2019a, 126; Cortis ym., 2019, 54–55; Petrelius & Uutela, 2020, 50–51). Tämä ilmeni esimerkiksi asiakkaan osallistumisena viikkotiimeihin ja tavoitteiden asettamiseen (Aaltio & Isokuortti, 2019a, 134; Petrelius & Uutela, 2020, 50). Kuitenkin Elina Aaltion (2022) sekä Elina Aaltion ja Nanne Isokuortin (2019a) tutkimuksista ilmeni, että asiakasosallisuus ei välttämättä lisääntynyt merkittävästi juuri lastensuojelun systemisen toimintamallin käyttöönoton myötä. Tutkimusten tulokset osoittivat, että kaikkia asiakkaita ei otettu mukaan viikkotiimeihin tai toimintamallin mukaiseen työskentelyyn (Aaltio, 2022, 71; Aaltio & Isokuortti, 2019a, 147). Asiakkaiden työskentelyyn mukaan ottamisen haasteet tulivat esiin myös Nanne Isokuortin (2023, 58–59) tutkimuksessa. Isokuortin tutkimuksen tuloksissa todetaan työntekijöiden valikoineen asiakkaita, joiden kanssa työskentelivät systemisesti (Isokuortti, 2023, 58).

Aineistoni tutkimukset osoittivat, että vuorovaikutuksen merkitys korostui lastensuojelun systemisessä toimintamallissa. Tutkijat, kuten Bostock ym. (2017, 43–44), Cortis ym. (2018, 54) ja Dugmore ym. (2018, 409) toivat esiin, että lastensuojelun systemisen toimintamallin avulla oli mahdollista parantaa sekä asiakkaan ja työntekijän sekä erityisesti perheen sisäistä vuorovaikutusta. Avoin, arvostava ja rehellinen dialogi perheen kanssa sekä perheen sisäisen vuorovaikutuksen tukeminen edistivät asiakastilanteiden myönteistä kehittymistä (Bostock ym., 2017, 43–44; Forrester ym., 2013, 160). Tutkimukset osoittivat, että avoin huolien tunnistaminen ja niiden nimeäminen tehostivat haasteiden käsittelyä ja avointa keskustelua perheen tilanteesta, joka edisti työn tuloksia (Bostock, 2017, 42; Cortis ym., 2018, 55; Forrester ym. 2013, 174). Lisäksi positiivisen vuorovaikutuksen lisääntymiseen vaikutti toimintamallin

mukainen vahvuuksien esiin nostaminen, jolla oli positiivinen vaikutus toimintamallin mukaisen työn tuloksiin (Forrester ym., 2013, 168).

Vuorovaikutukseen ja reflektiiviseen keskusteluun liittyen tutkimukset paljastivat esteitä, joilla oli merkitystä lastensuojelun systemisen toimintamallin vaikuttavuuteen. Yhtenä esimerkkinä näistä esteistä oli lineaarinen ajattelu, joka saattoi rajoittaa työntekijän kykyä hahmottaa perheen tilannetta kokonaisvaltaisesti ja siten vaikuttaa negatiivisesti perheen tilanteen myönteiseen kehittymiseen. Lineaarinen ajattelu esti uusien ideoiden ja toimintamallien löytämisen. Lisäksi olettamukset saattoivat toimia haitallisesti, sillä hypoteeseihin sisältyvät olettamukset saattoivat vaikuttaa objektiivisuuteen ja rajoittaa monipuolisten näkökulmien syntymistä, mikä saattoi heikentää vaikuttavaa työskentelyä (Bingle & Middleton, 2019, 397–398.)

Kiinnostus perheen historiaan ja perheen sisällä jaettuun tarinoihin, sekä tämän tiedon systemaattinen hyödyntäminen työskentelyssä, tuki tutkimusten perusteella parempaa ymmärrystä perhedynamiikasta (Bingle & Middleton, 2019, 395). Perheen historian ja tarinoiden huomioiminen toi työhön syvällisemmän pohdinnan haasteiden juurisyiden selvittämiseksi, luoden samalla mahdollisuuksia löytää ratkaisuja, joilla oli positiivinen vaikutus asiakkaan tilanteeseen (Forrester ym., 2013, 174).

Viimeisenä asiakkaan näkökulmasta olennaisena lastensuojelun systemisen toimintamallin vaikuttavuuden tekijänä nostan moniammatillisuuden. Esimerkiksi Elina Aaltion (2022, 73) tutkimuksesta ilmeni, että moniammatillisuus tuo eri näkökulmia asiakastilanteeseen. Asiakkaat, jotka osallistuvat viikkotiimeihin, hämmentyivät osallistujamäärästä, mutta samalla se herätti arvostusta siitä, kuinka moni ammattilainen oli pohtimassa heidän perheensä tilannetta (Aaltio & Isokuortti, 2019a, 122). Lastensuojelun systemisen toimintamallin avulla saavutettiin monipuolisia näkökulmia ja yhteinen lähestymistapa, joka edisti asiakkaiden tilannetta (McKeown & Yeung, 2023, 164). Päivi Petrelius ja Anne Uutela (2020, 51) puolestaan painottivat omassa tutkimuksessaan, että asiakastyön vaikuttavuuden näkökulmasta oli tärkeää, että työntekijät reflektoivat omaa ja tiimin toimintaa osana lapsen ja perheen systeemiä.

POHDINTA

Tutkielmani aineisto koostui yhteensä kymmenestä (n = 10) lastensuojelun systeemisen toimintamallin tutkimuksesta, artikkelista ja raporttista. Aineiston valinta onnistui hyvin, koska se vastasi asettamiini tutkimuskysymyksiini, jotka esittelin luvussa 4. Tutkielmassani tarkastelin lastensuojelun systeemisen toimintamallin vaikuttavuutta tutkimuskysymysten avulla tekemäni sisällönanalyysin kautta.

Globalisaation ja uusliberalistisen ajattelun myötä sosiaalityön vaikuttamisen tarkastelussa olemme siirtynyt enemmän yksilötasolle. Asiakkaaseen kohdistuvan työn vaikuttavuus nähdään olennaisena tarkastelun kohteena. Sosiaalityössä vaikuttamisen tarkastelussa painottuu nykyajassa asiakkaan osallisuuden tarkastelu (Satka ym., 2003, 21–22.) Olen tarkastellut tuloksiani lastensuojelun strategisten painopisteiden kautta. Lastensuojelun strategisia painopisteitä ja analyysin tuloksia vertaileva taulukkoni löytyy liitteestä 3. Perustelen strategisten painopisteiden valintaa tämän pohdinnan tueksi lastensuojelun vaikuttavuuden näkökulmasta, sillä mielestäni näiden painopisteiden kautta voimme päästä lastensuojelun visioon "*Lapsi ja hänen läheisensä voivat luottaa lastensuojeluun ja sen vaikuttavuuteen.*" (Hoikkala ym., 2023, 7).

"Jokainen lapsi, hänen vanhempansa ja muut läheiset kohdataan ainutkertaisina, ja he kokevat olevansa aidosti osallisia ja tulevansa kuulluiksi ja kunnioitetuiksi." (Hoikkala ym., 2023, 7). Tutkielmani tulokset osoittivat, että lastensuojelun systeeminen toimintamalli tarjoaa toimiessaan rakenteita, jotka edistivät asiakasosallisuutta ja kuulluiksi tulemistä, vaikuttaen siten lastensuojelun vaikuttavuuteen. Lastensuojelun systeemisen toimintamallin keskeisiä vaikuttavuutta tukevia tekijöitä näissä pyrkimyksissä

olivat tulosten pohjalta reflektiivinen keskustelu, positiivisen vuorovaikutuksen korostaminen, moniammatillinen yhteistyö ja asiakkaan historian ymmärtäminen (Bosstock ym., 2017, 43–44; Dugmore ym., 2018, 409, 411–412; Cortis ym., 2018, 54; McKeown & Yeung, 2023, 160, 164; Forrester ym., 2013, 160, 174). Tätä näkemystä tukee Laura Holmin ja Elina Kekkosen (2023, 40) Lastensuojelun keskusliitolle tekemä selvitys, missä lasten ja nuorten osallisuutta tukevinä tekijöinä oli mainittu muun muassa hyvä asiakassuhde.

Lastensuojelun systeminen malli tarjosi analyysini perusteella rakenteita osallisuuden vahvistamiseen. Huomioitavaa on kuitenkin, että asiakasosallisuuden ja kuulluksi tulemisen ei toteutunut yhtä hyvin, jos asiakasta ei otettu riittävästi mukaan työskentelyyn tai työntekijöillä ei ollut kykyä huomioida asiakkaan sekä muiden asiantuntijoiden näkökulmaa (Aaltio, 2022, 71; Aaltio & Isokuortti, 2019a, 147; Isokuortti, 2023, 58). Työntekijöiden sitoutuminen systemiseen ajatteluun oli ollut tutkimusten pohjalta haasteellista, mikä osaltaan heikensi asiakasosallisuutta (Isokuortti, 2023, 66–67). Tulokseni osoittavat sitä, että nämä tekijät voivat aiheuttaa näkökulmien kapeutumista, heikentäen vaikuttavuutta ja johtaen tilanteisiin, joissa asiakkaan tilanne parantui vain hetkellisesti. Erityisesti jos systeminen ajattelu jää taka-alalle, on mielestäni riski ajautua lineaariseen ajatteluun. Tulosteni perusteella perheterapeutin osallistumisella työskentelyyn voidaan välttää edellä kuvaamani tilanteen muodostuminen (Bingle & Middleton, 2019, 397–398). Näkemystäni tukee Kirsi Hokkilan (2023) tekemä selvitys. Selvityksessä todettiin asiakkaiden kokeneen, että heille oli tarjottu palveluja kuuntelematta heidän tuen tarvetta. Tällöin tuki ei ollut yksilöllisistä tarpeista lähtevää vaan tehokkuus näkökulmasta tehtyjä päätöksiä. (Hokkila, 2023, 82–83.)

”Palvelujärjestelmä toimii kokonaisuutena ja pystyy vastaamaan lapsen ja hänen läheistensä tarpeisiin oikea-aikaisesti.” (Hoikkala ym., 2023, 7). Lastensuojelun systeminen toimintamalli toimi aineistoni perusteella palvelujärjestelmässä yhtenä moniammatillista yhteistyötä tukevana toimintamallina. Toteutuessaan tavoitteiden mukaisesti lastensuojelun systeminen toimintamalli edistää asiakkaan etua ja osallisuutta sekä lastensuojelun vaikuttavuutta. Lastensuojelun systemisen toimintamallin

mukaisessa työskentelyssä tavoitteet ja toimenpiteet tulisi asettaa yhdessä reflektiivisen keskustelun ja hypoteesien avulla (Aaltio & Isokuortti, 2019b, 22, 23–24). Tulokseni osoittavat, että yhdessä asetetut tavoitteet helpottivat tavoitteiden saavuttamista asiakkaan näkökulmasta (Aaltio & Isokuortti, 2019a, 134).

Vaikuttavan lastensuojelun työn esteenä aineistossa näyttäytyi ammattilaisten väliset jännitteet, jotka haastoivat yhteisen näkemyksen löytämistä (Forrester ym., 2013, 134). Olennaista lastensuojelun vaikuttavuuden kannalta on verkoston yhtenevä näkemys asiakkaan tukitoimista. Näkemykseni mukaan vaikuttavia tuloksia on haastavaa saavuttaa ilman yhteistä näkemystä tuen tarpeesta tai oikeista tukitoimista. Tätä tukee Kirsi Hokkilan (2023) selvitys, josta ilmeni, ettei palvelujärjestelmämme ole aina vastannut asiakkaan yksilöllisiin tarpeisiin. Selvityksestä oli nähtävissä, että asiakkaat muokkasivat omia tarpeitaan vastaamaan järjestelmäämme eivätkä palvelut kehittyneet vastamaan asiakkaiden yksilöllisiin tarpeisiin. (Hokkila, 2023, 95.)

”Lastensuojelu toteuttaa lapsen oikeuksia, sen menettelyt ovat läpinäkyviä ja ymmärrettäviä ja oikeusturva toteutuu.” (Hoikkala ym., 2023, 7). Yllä kuvatun strategian näkökulmasta tarkasteltuna tuloksieni mukaan lastensuojelun systeminen toimintamalli antaa mahdollisuudet asiakkaalle osallistua päätöksentekoon ja tavoitteiden asettamiseen (Aaltio & Isokuortti, 2019a, 134). Tällä on myönteistä vaikutusta työn läpinäkyvyyteen, oikeusturvan toteutumiseen ja menettelyjen ymmärrettävyyteen. Lastensuojelun systemisessä toimintamallissa tähän vastaa systemiset viikkotiimit, missä kaikkien asianosaisten näkemykset tulevat esille ja riski mielivaltaan perustuvien päätösten osalta pienenee (Aaltio & Isokuortti, 2019a, 23–24). Perustelen tätä Nina Halmeen ym. (2010, 92) tekemän katsauksen tuloksilla, joissa todettiin, että yhteistyöinterventioiden kautta asiakasosallisuus mahdollistui paremmin sekä positiivisilla vaikutuksilla pystyttiin tukemaan lasta kokonaisvaltaisesti.

Lastensuojelun systemisen toimintamallin esteeksi saattoi muodostua vaikuttavuuden ja läpinäkyvyyden näkökulmasta lainsäädännölliset vaatimukset ja liiallinen kirjaamisen painottaminen (Aaltio & Isokuortti, 2019a, 74–75, 104; Forrester ym., 2013, 171). Tulokseni tukivat käsitystä siitä, että lastensuojelun

toimintaympäristö ei ole täysin suotuisa systeemisen ajattelun mukaiselle työskentelylle. Aineistoni tutkimuksissa todettiin, että resursseihin liittyvät haasteet sekä asiakkaiden kompleksiset elämäntilanteet saattoivat muodostua esteeksi mallin mukaisen työn toteuttamiselle. (Aaltio & Isokuortti, 2019a, 146; Bostock ym., 2017, 28, 55; Cortis ym., 2019, 55–56; Isokuortti, 2023, 58–59) Toimintaympäristön kompleksisuus näytetään esimerkiksi tilanteessa, jossa lapsen etu vaatii lastensuojelulain 38 §:n mukaista kiireellistä sijoittamista ilman, että se on tehty yhteisymmärryksessä huoltajan kanssa. Tällöin työntekijän on toimittava lainsäädännön mukaan, vaikka tämä olisi vastoin systeemistä ajattelua.

”Lastensuojelussa on riittävästi osaavia ja hyvinvoivia työntekijöitä, jotka voivat tehdä työtään asiakkaiden oikeuksia kunnioittavalla ja eettisesti kestäväällä tavalla.” (Hoikkala ym., 2023, 7). Tulokseni korostivat työntekijöiden osaamisen ja työssä jaksamisen merkitystä. Keskeiseksi tekijäksi lastensuojelun systeemisen toimintamallin vaikuttavuudelle tuloksista nousi erityisesti työntekijöiden asianmukainen kouluttaminen. Aineistoni tutkimuksissa korostettiin työntekijöiden jatkuvaa kouluttamista ja osaamisen ylläpitämistä (Aaltio, 2022, 71; Aaltio & Isokuortti, 2019a, 83, 86; McKeown & Yeung, 2023, 158–160.) Tuloksiani tukee Laura Ylirukan ym. (2020, 42) Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle tekemä tutkimus sosiaalityöntekijöiden urapolkuun liittyen, jossa todetaan tiedollisen ja taidollisen jatkuvan oppimisen sekä muilta työntekijöiltä oppimisen tärkeys.

Lastensuojelun systeeminen toimintamalli antaa toimiessaan tulosteni perusteella työntekijöille mahdollisuuden oppia toisilta ammattilaisilta sekä mahdollistaa vastuun jakamisen. Toimintamalli mahdollistaa reflektoinnin kautta avoimen keskustelun sekä tunteiden jakamisen, joka tukee työhyvinvointia lisäten lastensuojelun vaikuttavuutta. Maija Mänttari-van der Kuipin (2015, 76) väitöskirjassa korostetaan, että mikäli työntekijät eivät kykene suorittamaan työtään eettisesti kestäväällä tavalla, vaikuttaa se sosiaalityöntekijöiden hyvinvointiin. Tämä lisää myös entisestään jo haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden avunsaamista ja hyvinvoinnin vaarantamista (Mänttari-van der Kuip, 2015, 76). Mänttari-van der Kuipin tulokset tukevat

ajatustani sitä, että työntekijöiden hyvinvoinnilla on merkitystä vaikuttavan lastensuojelun näkökulmasta.

”Lastensuojelua ohjataan ja valvotaan tehokkaasti, ja tähän on riittävä tietopohja ja resursointi.” (Hoikkala ym., 2023, 7). Tuloksissani korostui organisaation tuki merkittävänä tekijänä vaikuttavuudelle. Lastensuojelun systeminen toimintamalli ei pääsyt toteutumaan suunnitellusti, mikäli organisaatio ei tarjonnut riittäviä puitteita, jotka mahdollistivat systemisen ajattelun mukaisen työskentelyn (Aaltio, 2022, 84; Isokuorti, 2023, 66–67). Systeminen ajattelun tulisi läpäistä koko organisaation sekä erityisesti esihenkilöillä oli osaamista ja ymmärrystä lastensuojelun systemisen toimintamallista (Forrester, 2013, 137).

Tutkielmani tulosten perusteella yhteenvetona totean, että voidaksemme toteuttaa vaikuttavaa lastensuojelun työtä, meillä tulee olla selkeä visio, joka ohjaa kohti toivottua tulosta eli lastensuojelun asiakkaiden kokonaisvaltaista hyvinvointi. Lastensuojelun strategiset painopisteet toimivat missiona, jotka ohjaavat sosiaalityöntekijöitä lastensuojelun perustehtävän toteuttamisessa. Tutkielmani tulosten mukaan lastensuojelun systeminen toimintamalli luo parhaimmillaan työhön rakenteita, jotka lisäävät asiakasosallisuutta. Rakenteet selkeyttävät työntekijöiden rooleja ja antaa moniammatillisuuden kautta mahdollisuuden ammatilliseen kehittymiseen sekä tukee työhyvinvointiin. Lastensuojelun systeminen toimintamalli vaatii riittäviä resursseja, työntekijöiden jatkuvaa kouluttamista, lisää tutkittua tietoa sekä koko organisaation tuen.

Jatkotutkimuksena voisi olla lastensuojelun systemisen toimintamallin vaikuttavuuden tarkastelu asiakkaan näkökulmasta. Näkemykseni mukaan eri toimintamallien kehittämistyössä on olennaista, että tutkimme niitä myös palvelujen käyttäjien näkökulmasta. Lastensuojelusta ja lastensuojelun systemisestä toimintamallista on tehty vähän vaikuttavuuden tutkimusta. Elina Aaltio (2022, 95) toteaa väitöskirjassaan, että toimintamallin osalta vaikuttavuuden tutkimusta tarvitaan lisää. Mielenkiintoinen tutkimuksellinen näkökulma olisi myös verrata asiakas- ja työntekijäkokeimuksia keskenään. Pohdin myös sitä, että aiheen tutkiminen palvelurakenteiden ja

resurssien näkökulmasta voisi olla tärkeää, koska tutkielmani tuloksissa näiden merkitys korostui.

Koen onnistuneeni kokoamaan tutkielmassani tärkeää tietoa lastensuojelun systemisen toimintamallista vaikuttavuuden näkökulmasta. Tuloksista nousee esiin lastensuojelun systemisen toimintamallin positiivisia sekä negatiivisia elementtejä. Mielestäni tutkielmani tuloksista nousee esiin myös toimintamallin kehittämisen tarve, mutta myös vastauksia siihen, mihin jatkossa tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

LÄHTEET

- Aaltio, E. (2022) Effectiveness of the Finnish Systemic Practice Model for children's social care. A realist Avaluation. Jyväskylä yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9224-8> Viitattu 5.12.2023
- Aaltio, E., & Isokuortti, N. (2021). Lastensuojelun tutkimusperustan vahvistamisen haasteita ja mahdollisuuksia. *Kasvun tuki -aikakauslehti*, 1(2), . <https://journal.fi/kasvuntuki/article/view/128198> . Viitattu 19.12.2023.
- Aaltio, E & Isokuortti, N. (2019a). Systemisen lastensuojelun toimintamallin pilotointi: Valtakunnallinen arviointi. Raportti 3/2019. Helsinki. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). <https://www.julkari.fi/handle/10024/137709> . Viitattu 7.12.2023
- Aaltio, E & Isokuortti, N. (2019b). Systemisen lastensuojelun toimintamallin ydinelementit. Kuvaus asiakastason ydinelementeistä, tavoitteista ja toimintamekanismeista. *Työpaperi* 33/2019. Helsinki: THL. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-289-5> . Viitattu 20.10.2023.
- Aaltio, E., Jaakola, A., Pösö, T., & Isokuortti, N. (2023). Ensimmäinen vaihe lastensuojelun tilanearviointiin kehitetyn ARVOA© -menetelmän validoinnissa – laadullinen arvio menetelmän sisällöstä ja soveltuvuudesta. *Kasvun tuki -aikakauslehti*, 3(2). <https://journal.fi/kasvuntuki/article/view/131429> . Viitattu 20.12.2023.
- Bostock, L., Forrester, D., Patrizo, L., Godfrey, T., Zonouzi, M., Antonopoulou, V., Bird, H. & Tinarwo, M. (2017). Scaling and deepening the Reclaiming Social Work model. Evaluationreport. Children's Social Care Innovation Programme Evaluation Report 45. Department of Education. https://static1.squarespace.com/static/596f59f5d2b857de696d3169/t/59a3df343e00be570b90ab43/1503911741256/Scaling_and_deepening_the_Reclaiming_Social_Work_model.pdf Viitattu 5.12.2023
- Bingle, L., & Middleton, A. (2019). From doing to being: The tensions of systemic practice in social work – group reflective supervision in child protection. *Journal of family therapy*, 41(3), 384–406. <https://doi.org/10.1111/1467-6427.12256> . Viitattu 8.12.2023.
- Dahler-Larsen, P. (2005). Vaikuttavuuden arviointi. Stakes. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201204194271> . Viitattu 1.11.2023.
- Civil, T., Abrahamsson, O., Mäki-Fossi, S. & Miettunen, N. (2019) Systeminen lastensuojelu monitoimijaisuuden ja osallisuuden varmistavana verkostotyönä.

- Työpaperi 34/2019. Helsinki: THL. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-422-6>. Viitattu 30.9.2023.
- Cortis, N., Smyth, C., Wade, C., & Katz, I. (2019). Changing practice cultures in statutory child protection: Practitioners' perspectives. *Child & family social work*, 24(1), 50-58. <https://doi.org/10.1111/cfs.12580>. Viitattu 19.12.2023.
- Cross, S., Hubbard, A., & Munro, E. (2010). Reclaiming social work –London Borough of Hackney Children and Young People’s Services, Part 1: Independent Evaluation. London. Human Reliability/The London School of Economics & Political Science. <https://secure.toolkitfiles.co.uk/clients/28663/sitedata/files/Eileen-Munro.pdf>. Viitattu 1.12.2023
- Dugmore, P., Partridge, K., Sethi, I., & Krupa-Flasinska, M. (2018). Systemic supervision in statutory social work in the UK: Systemic rucksacks and bells that ring. *European journal of social work*, 21(3), 400-414. <https://doi.org/10.1080/13691457.2018.1446914>. Viitattu 8.12.2023.
- Forrester, D. Westlake, D. McCann, M. Thurnham, A. Shefer, G. Glynn, G. & Killian, M. (2013). Reclaiming Social Work? An Evaluation of Systemic Units as an Approach to Delivering Children’s Services. Final report of a comparative study of practice and the factors shaping it in three local authorities. Tilda Goldberg Centre for Social Work and Social Care. <https://uobrep.openrepository.com/bitstream/handle/10547/594517/finalreport-systemicunits.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Viitattu 26.11.2023, 5.12.2023
- Halme, N., Laaksonen, C., & Perälä, M. (2010). Yhteistyöinterventioiden vaikuttavuus lapsiperhepalveluissa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80426/832873c2-7919-48cf-b394-11a7cd1d85b4.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 20.1.2023.
- Heinonen, H. (2016). Lastensuojelu ja lapsen etu. Teoksessa Törrönen, M., Hänninen, K., Lehto-Lundén, T., Salovaara, P., Veistilä, M., Anttonen, A., & Jouttimäki, P. (2016). Vastavuoroinen sosiaalityö. Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2007). Tutki ja kirjoita (13. painos). Tammi.
- Hoikkala, S., Muinonen, T., Palola, E., Väisänen, A., Rosberg, J. (2023). Lastensuojelun kokonaisuudistuksen valmistelu: Visiovaiheen raportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2023:27. Sosiaali- ja Terveysministeriö. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164950>. Viitattu 30.9.2023.

- Hokkila, K., (2023). Lastensuojelu asiakkaiden silmin. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 4/2023. <https://www.lskl.fi/julkaisut/lastensuojelu-asiakkaiden-silmin-selvitys/> .Viitattu 4.11.2023.
- Holmi, L. & Kekkonen, E. (2023) Lasten suojelemisen nykytila ja tulevaisuus – Lapsiperheiden sosiaalihuollon ja lastensuojelun asiakastyön ammattilaisten näkemyksiä. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 1/2023. <https://www.lskl.fi/julkaisut/lasten-suojelemisen-nykytila-ja-tulevaisuus/> Viitattu 12.1.2023.
- Hovi, Mark. (2023) Systeminen työote vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistä asiakastyötä. <https://pajat-sote.fi/sote-uudistus/systeminen-tyoote-vahvistaa-sosiaali-ja-terveydenhuollon-yhteista-asiakastyota/> Viitattu 30.12.2023.
- Isokuorti, N. (2023). Understanding implementation in child and family social work : Process evaluation of the Systemic Practice Model in Finland. Helsingin yliopisto. <https://helda.helsinki.fi/items/bf6275b7-bed0-45e8-acf1-e7b487322af1> Viitattu 5.12.2023.
- Kaarlejärvi, J. (2000). Realistinen arviointiteoria koulutuksen arvioinnin teoriakentässä: Viitekehys kuntatason koulutuksen arviointiin. Hallinnon tutkimus, 19(4), 368-388. <https://journal.fi/hallinnontutkimus/article/view/101783> .Viitattu 10.12.2023.
- Kallinen, T. & Kinnunen, T. Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/> . Viitattu 30.9.2023.
- Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S-M., Pietilä, A-M., Jääskeläinen, P. & Liikanen, E. (2013). Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. Helsinki. Sairaanhoidajien koulutussäätiö. Hoitotiede 25 (2013) 4, s. 291-301. <https://journal.fi/hoitotiede/article/view/128286> .Viitattu 24.9.2023.
- Kivipelto, M & Koponen, E. (2021). Osallistavan sosiaaliturvan vaikuttavuus. Teoksessa Matthies, A., Svenlin, A., Turtiainen, K., & Alho, S. (2021). Aikuissosiaalityö: Tieto, käytäntö ja vaikuttavuus. E-kirja. Gaudeamus.
- Lahtinen, P., Männistö, L., & Raivio, M. (2017). Kohti suomalaista systemistä lastensuojelun toimintamallia: Keskeisiä periaatteita ja reunaehtoja. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/handle/10024/132169> . Viitattu 9.12.2023.

- LAPS/76/2021, (7.3.2022). Lapsiasia-valtuutetun lausunto eduskunnan lakivaliokunnalle lapsiasiavaltuutetun kertomuksesta eduskunnalle 2022. https://lapsiasia.fi/-/laps_lausunto_lav_k32022. Viitattu 1.10.2023
- Lastensuojelulaki (417/2007). Viitattu 25.9.2023.
- Malja, M., Puustinen-Korhonen, A., Petrelius, P., & Eriksson, P. (2019). Lastensuojelun laatusuositus. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus ja terveysministeriö. <https://www.urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4067-3>. Viitattu 2.11.2023, 10.1.2024.
- Malmivaara, A. (2022). Vaikuttavuutta sosiaali- ja terveydenhuollossa. 1.painos. Duodecim.
- McKeown, M. L., & Yeung, E. Y. W. (2023). Deepening Our Understanding of Reflective Practice in a Safeguarding Child Protection and Welfare Context. *Practice (Birmingham, England)*, 35(2), 153–167. <https://doi.org/10.1080/09503153.2022.2038124>. Viitattu 8.12.2023, 5.1.2024.
- Miettinen, J., Selander, K. & Linnosmaa, I. (2020). Sosiaali- ja terveyspalvelujen vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden tutkiminen. Teoksessa Hujala, A., & Taskinen, H. (2020). Uudistuva sosiaali- ja terveysala. Tampere University Press.
- Mänttari-van der Kuip, M. (2022). Palvelujärjestelmään liittyvät rakenteelliset haasteet ja työntekijöiden toimintamahdollisuudet julkisen sektorin lastensuojelutyössä. *Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, 30(1), 21–43. <https://doi.org/10.30668/janus.107864>. Viitattu 20.12.2023.
- Mänttari-van der Kuip, M. (2015). Work-related well-being among Finnish frontline social workers in an age of austerity. *Jyväskylän yliopisto*. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/45924>. Viitattu 20.1.2024.
- Pakarinen, T. (2008). Realistinen arviointi ja organisaatiotutkimus: Näkymätön näkyväksi. *Hallinnon tutkimus*, 27(4), 1. <https://journal.fi/hallinnontutkimus/article/view/100653>. Viitattu 10.12.2023.
- Petrelius, P.& Uutela, A. (2020). Systemisen lastensuojelun toimintamallin käyttöönotto ja juurruttaminen: Konsultoivien sosiaalityöntekijöiden kokemuksia. Helsinki. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-511-7> Viitattu 5.12.2023.
- Rousu, S. (2007). Lastensuojelun tuloksellisuuden arviointi organisaatiossa: Näkymätön tuloksellisuus näkyväksi. Suomen kuntaliitto; Tampereen yliopisto.

- Salminen, A. (2011). Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisuja. Opetusjulkaisuja 62. julkisjohtaminen. https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf. Viitattu 24.9.2023.
- Satka, M., Pohjola, A. & Rajavaara, M. (2003). Vaikuttamisen vaihtuvat tulkinnat. Teoksessa Satka, M., Pohjola, A., & Rajavaara, M. (2003). Sosiaalityö ja vaikuttaminen. Minerva: Jyväskylän yliopisto.
- Stolt, M., Axelin, A. & Suhonen, R. (2016). Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. 2. korjattu painos. Turku. Grano Oy.
- Tutkimuseettinen tiedekunta (TENK). Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). <https://tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>. Viitattu 21.10.2023.
- Vilkkä, H. (2023). Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina. E-kirja. Art House.
- Walker, S. (2012). Effective social work with children, young people and families: Putting systems theory into practice. London. Sage.
- Yliruka, Laura & Tasala, Tanja (2022). Lastensuojelun systemisen toimintamallin kansallinen tilannekuva vuonna 2021. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/handle/10024/143953> Viitattu 30.12.2023.
- Yliruka, L., Petrelius, P., Alho, S., Jaakola, A.-M., Lunabba, H., Remes, S., Keränen, S., Teiro, S., & Terämä, A.-M. (2020). Osaaminen lastensuojelun sosiaalityössä : Esitys asiantuntijuutta tukevasta urapolkumallista. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi / Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 36/2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-571-1> .Viitattu 27.1.2024

LIITTEET

Liite 1 Aineisto

Tekijä(t), julkaisuvuosi, julkaisu, julkaisu-paikka	Tutkimuksen tar-koitus	Tieto-kanta	Valintaperusteet
Aaltio, E. (2022) Effectiveness of the Finnish Systemic Practice Model for children's social care. A realist Avaluation. Jyväskylä yliopisto. http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9224-8 (Suomi)	Systeemisen toimintamallin vaikuttavuuden arviointi	JYKDOK	Otsikon perusteella valitut Alkupäinen julkaisu Kotimainen julkaisu Vertaisarvioitu Kohdentuu lapsi- ja perhesosiaalityöhön tai lastensuojeluun Maksuton Saatavilla kokonaan Julkaistu 2013–2023 Vastaa tutkimuskysymykseen
Aaltio, E & Isokuortti, N. (2019a) Systeemisen lastensuojelun toimintamallin pilotointi: Valtakunnallinen arviointi. Raportti 3/2019. Helsinki. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). https://www.julkari.fi/handle/10024/137709 (Suomi)	Systeemisen toimintamallin pilotoinnin ja inplementoinnin arviointi	Julkari	Tiivistelmän perusteella valitut Alkupäinen julkaisu Kotimainen julkaisu Kohdentuu lapsi- ja perhesosiaalityöhön tai lastensuojeluun Maksuton Saatavilla kokonaan Julkaistu 2013–2023 Vastaa tutkimuskysymykseen
Bingle, L., & Middleton, A. (2019). From doing to being: The tensions of systemic practice in social work - group reflective supervision in child protection. <i>Journal of family therapy</i> , 41(3), 384–406. https://doi.org/10.1111/1467-6427.12256 (Iso-Britannia)	Systeemisen ajattelun vaikutukset lastensuojelun käytäntöihin	JYKDOK	Tiivistelmän perusteella valitut Alkupäinen julkaisu Kansainvälinen julkaisu Vertaisarvioitu Kohdentuu lapsi- ja perhesosiaalityöhön tai lastensuojeluun Maksuton Saatavilla kokonaan Julkaistu 2013–2023 Vastaa tutkimuskysymykseen
Bostock, L., Forrester, D., Patrizo, L., Godfrey, T., Zonouzi, M., Antonopoulou, V., Bird, H. & Tinariwo, M. (2017) Scaling and deepening the Reclaiming Social Work model. Evaluationreport. Children's Social Care Innovation Programme Evaluation Report 45. Department of Education. https://static1.squarespace.com/static/596f59f5d2b857de696d3169/t/59a3df343e00be570b90ab43/1503911741256/Scaling_and_deepening_the_Reclaiming_Social_Work_model.pdf (Iso-Britannia)	RSW-mallin arviointi	Google Scholar	Tiivistelmän perusteella valitut Alkupäinen julkaisu Kansainvälinen julkaisu Kohdentuu lapsi- ja perhesosiaalityöhön tai lastensuojeluun Maksuton Saatavilla kokonaan Julkaistu 2013–2023 Vastaa tutkimuskysymykseen
Cortis, N., Smyth, C., Wade, C., & Katz, I. (2019). Changing practice cultures in statutory child protection: Practitioners' perspectives. <i>Child & family social work</i> , 24(1), 50-58. https://doi.org/10.1111/cfs.12580	Lastensuojelun toimintamallin (Practice First) muutoksen vaikuttavuus	JYKDOK	Koko tekstin perusteella valitut Alkupäinen julkaisu Kansainvälinen julkaisu Vertaisarvioitu

(Australia)			Kohdentuu lapsi- ja perhesosiaalityöhön tai lastensuojeluun Maksuton Saatavilla kokonaan Julkaistu 2013–2023 Vastaa tutkimuskysymykseen
Dugmore, P., Partridge, K., Sethi, I., & Krupa-Flasinska, M. (2018). Systemic supervision in statutory social work in the UK: Systemic rucksacks and bells that ring. <i>European journal of social work</i> , 21(3), 400-414. https://doi.org/10.1080/13691457.2018.1446914 (Iso-Britannia)	Systeemisen mallin arviointi	JYKDOK	Koko tekstin perusteella valitut Alkupäinen julkaisu Kansainvälinen julkaisu Vertaisarvioitu Kohdentuu lapsi- ja perhesosiaalityöhön tai lastensuojeluun Maksuton Saatavilla kokonaan Julkaistu 2013–2023 Vastaa tutkimuskysymykseen
Forrester, D. Westlake, D. McCann, M. Thurnham, A. Shefer, G. Glynn, G. & Killian, M. (2013) Reclaiming Social Work? An Evaluation of Systemic Units as an Approach to Delivering Children's Services. Final report of a comparative study of practice and the factors shaping it in three local authorities. Tilda Goldberg Centre for Social Work and Social Care. https://uobrep.openrepository.com/bitstream/handle/10547/594517/finalreport-systemicunits.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Iso-Britannia)	RSW-mallin arviointi	Google Scholar	Tiivistelmän perusteella valitut Alkupäinen julkaisu Kansainvälinen julkaisu Vertaisarvioitu Kohdentuu lapsi- ja perhesosiaalityöhön tai lastensuojeluun Maksuton Saatavilla kokonaan Julkaistu 2013–2023 Vastaa tutkimuskysymykseen
Isokuortti, N. (2023) Understanding implementation in child and family social work : Process evaluation of the Systemic Practice Model in Finland. Helsingin yliopisto. https://helda.helsinki.fi/items/bf6275b7-bed0-45e8-acf1-e7b487322af1 (Suomi)	Systeemisen toimintamallin implementoinnin arviointi	JYKDOK	Tiivistelmän perusteella valitut Alkupäinen julkaisu Kotimainen julkaisu Vertaisarvioitu Kohdentuu lapsi- ja perhesosiaalityöhön tai lastensuojeluun Maksuton Saatavilla kokonaan Julkaistu 2013–2023 Vastaa tutkimuskysymykseen
McKeown, M. L., & Yeung, E. Y. W. (2023). Deepening Our Understanding of Reflective Practice in a Safeguarding Child Protection and Welfare Context. <i>Practice (Birmingham, England)</i> , 35(2), 153-167. https://doi.org/10.1080/09503153.2022.2038124 (Iso-Britannia)	Kehittää syvempää ymmärrystä reflektoinnin merkityksestä tiimeissä lastensuojelun systemisessä lähestymistavassa	JYKDOK	Koko tekstin perusteella valitut Alkupäinen julkaisu Kansainvälinen julkaisu Vertaisarvioitu Kohdentuu lapsi- ja perhesosiaalityöhön tai lastensuojeluun Maksuton Saatavilla kokonaan Julkaistu 2013–2023 Vastaa tutkimuskysymykseen
Petrelis, P. & Uutela, A. (2020) Systeemisen lastensuojelun toimintamallin käyttöönotto ja juurruttaminen: Konsultoitujen sosiaalityöntekijöiden kokemuksia. Helsinki. Terveystieteiden tutkimuskeskus. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-511-7 (Suomi)	Konsultoitujen sosiaalityöntekijöiden kokemukset systemisen toimintamallin implementoinnista	Julkari	Tiivistelmän perusteella valitut Alkupäinen julkaisu Kotimainen julkaisu Kohdentuu lapsi- ja perhesosiaalityöhön tai lastensuojeluun Maksuton Saatavilla kokonaan Julkaistu 2013–2023 Vastaa tutkimuskysymykseen

Liite 2 Sisällönanalyysi

SYSTEEMISEN TOIMINTAMALLI; LASTENSUOJELUN VAIKUTTAVUUTTA TUKEVAT JA ESTÄVÄT TEKIJÄT		
Osa-alue	Tukevat tekijät	Estävät tekijät
Lastensuojelun avohuollon näkökulma	YHTEISKUNNALLINEN NÄKÖKULMA: Lastensuojelun tarpeen väheneminen, pilotoivoin tuottama tieto, yhteiskunnallisten jännitteiden tarkastelu, tuellon tiedon tarpeen tunnistaminen, kehittämistyön tarpeen tunnistaminen ORGANISAATION TUKE: koko organisaation tuki, turvallinen oppimisen ympäristö, jatkuva koulutus, käyttöönoton valmistus ja oppiminen, johtajien osallistuminen, rittämät resurssit TYÖYKSEKÖT: muutoksen mahdollisuus, yhteinen lähestymistapa, avoin, turvallinen ja luottavainen työskentelyympäristö, palautuskulttuurin muutos, ajan myötä vakintuivat käytännöt MONIAMMATILISUUS: tiedonkulun parantaminen eri toimijoiden kesken, moniammatillisen osaamisen ja yhteistyön	YHTEISKUNNALLINEN NÄKÖKULMA: Lastensuojelun odotukset, rakenteelliset erot kunnissa, laadun arviointi puutteellista ORGANISAATION TUKE: taloudelliset haasteet, työntekijöiden vaihtuvuus, rekrytoinnin haasteet, organisaation tuen puuttuminen, johtajien tuen puuttuminen, suuret asiakasmäärät, koulutuksen riittämättömyys, muutosprosessin haasteet, hallinnollisten tehtävien ja byrokratian vähenemisen haasteet TYÖYKSEKÖT: Työotteen epäselvyys, toimintamalli koetaan taakana, negatiiviset vaikutukset työssä jaksamiseen, Toimintamallin sisäistämisen haasteet, menettämää ei hyödynnetä, mallin keskeneräisyys ja epämääräisyys, Toimintamalla tukevien menettämisen puuttuminen, Systemiisen mallin kompleksisuus, vaikeasti hallittava toimintamallit, perinteisessä työskentelymallista systeemiiseen toimintamalliin siirtymisen haasteet, positiivisten tulosten vähyys, vaihteleva käytännön toteutus, päätöksen teon vaarantuminen, yksipuolisen riskien arviointi, systeemiisen toimintamallin ulottuvuus asiakastyöhön, sitoutuminen toimintamalliin, vanhat toimintatavat, paine todistaa asiakastyö kirjeiden kautta, vastustus, MONIAMMATILISUUS: muiden viranomaisien systeemiin osaamisen puutteet, yhteistyökumppaneiden perehdyttäminen ontuu
Työntekijöiden näkökulma	MONIAMMATILINEN YHTEISTYÖ: Moniammatillinen tuki, oppiminen muilta ammattilaisilta, työn mielekkyyden lisääntyminen, monipuoliset näkökulmat, jaettu työ ja vastuu, monipuoliset hypoteesit, tiedonjako laadukkaampaa SYSTEEMINEN TYÖSKENTELY: Mahdollisuus hidastaa prosesseja, huolen tunnistaminen, refleksiivisyys, emotionaalinen tuki, oppiminen itsestä, itäkuottamiseksi lisääntyminen, parempi ymmärrys työn tarkoituksista ja merkityksestä, työntekijöiden rehellisen lisääntyminen, asiakasmäärä rajatumpi, turvallinen ilmapiiri, työn hallittavuuden tunne lisääntyi TIMITYS: Perheterapeutin tuki, konsulttien sosiaalityöntekijöiden tuki, koordinaattoreiden tuki, selkeämmät roolit sisäisissä, tiimin vuorovaikutuksen positiivinen muutos	MONIAMMATILINEN YHTEISTYÖ: jännitteet ammattilaisten välillä, vaikeudet tiedon ja vaihtuun joessa SYSTEEMINEN TYÖSKENTELY: toimintamalli koettiin taakana, negatiiviset vaikutukset työhyvinvointiin, menettämää ei hyödynnetty työssä, mallin keskenkäisy, asiakastyön epäselvyys, systeemiin väkivaltainen epäselvä tarjottu, tarve olemaan rakastun löydämiseen, lapsen suojelun konstaatin vaikutus ajattelun, reflektiivisen haasteet, hallinnollisen työn ja kajaamisen lisääntyminen, asiakastietojärjestelmät eivät tue mallia, uusien työtapojen ylläpidon haasteet, kiire, tiivis työskentely voi luoda jännitteitä, paine työskennellä mallin mukaisesti, kiireinen asenne mallia kohtaan, paluuteen saamisen haasteet, osaksi kriittisiä, puutteellisen osaamisen, oman valmistautumisen puuttuminen TIMITYS: Ei puheterapeutia sisäisissä, koordinaattorin rooli ei vastannut odotuksia, epäselvät roolit, osittainen siirityönnön haastaa
Asiakasnäkökulma	ASIAKASOULLISUUS: Enemmän tapauksia, asiakas vahvemmin mukana työskentelyssä, luottamuksen lisääntyminen, yhteistyö perheiden kanssa tiivimpää, parempi asiakas-työntekijä-suhte VUOROVAIKUTUS: avoin ja rehellinen keskustelu, positiivinen vuorovaikutus, vahvuuksien tunnistaminen, haasteiden parempi tunnistaminen, kiinnostus perheen historiaa MONIAMMATILISUUS: Useita ammattilaisia mukana perheen asioissa, useita eri näkökulmia	ASIAKASOULLISUUS: kaikki asiakkaat eivät mukana systeemiin toimintamallin työskentelyssä, negatiivinen vaikutus asiakas-työntekijä -suhteessa, asiakasosallisuutta ei lisääty, lupaaminen laatu ei parantunut, luottamukseen puute VUOROVAIKUTUS: lineaarinen ajattelu, oletukset hypoteesien muodostamisessa, perheen ulkoistaminen ja tarhoiden käsitteily puuttuminen MONIAMMATILISUUS: rittämätön ja yksipuolisen riskien arviointi, lapsikeskeisyyden unohtaminen

Liite 3 Systemisen toimintamallin vs. lastensuojelun strategiset painopisteet

SYSTEMINEN TOIMINTAMALLI VAIKUTTAVUUDEN TUKENA / ESTEENÄ		
Lastensuojelun strategiset painopisteet	Tukevat tekijät	Estävät tekijät
"Jokainen lapsi, hänen vanhempansa ja muut läheiset kohdataan ainutkertaisina, ja he kokevat olevansa aidosti osallisia ja tulevansa kuulluiksi ja kunnioitetuiksi." (Hoikkala ym., 2023, 7)	Asiakastyölle rakenteet, jotka tukevat asiakasosallisuutta sekä asiakkaan kuulluksi tulemistä Reflektiivinen keskustelu Vuorovaikutuksen huomiointi Vahvuuksien tunnistaminen Moniammatillinen yhteistyö asiakkaan historian ymmärtäminen	Asiakasta ei oteta vahvemmin mukaan työskentelyä Työntekijät eivät pysty huomioimaan asiakkaan sekä muiden ammattilaisten asiantuntijuutta esimerkiksi riskien arvioinnissa. Asiakasosallisuutta voi heikentää myös työntekijöiden haasteet systemiseen ajatteluun sitoutumisessa.
"Palvelujärjestelmä toimii kokonaisuutena ja pystyy vastaamaan lapsen ja hänen läheistensä tarpeisiin oikea-aikaisesti." (Hoikkala ym., 2023, 7)	Moniammatillinen yhteistyö Tavoitteet ja toimenpiteet on yhdessä reflektiivisen keskustelun kautta asetettuja	Systeminen ajattelu ei kata koko organisaatiota Lastensuojelun systemistä toimintamallia ei toteuteta kaikkien asiakkaiden kanssa Haasteet eri ammattilaisten välisessä yhteistyössä Liian vähäiset resurssit
"Lastensuojelu toteuttaa lapsen oikeuksia, sen menettelyt ovat läpinäkyviä ja ymmärrettäviä ja oikeusturva toteutuu." (Hoikkala ym., 2023, 7)	Työntekijälle mahdollisuuden ottaa asiakas mukaan niin päätöksen tekoon kuin tavoitteiden asettamiseen Reflektiivisen keskustelun kautta jokaisen asianomaisen näkemykset pääsevät esille ja niin kutsuttuja pilottavoitteita välitetään	Lastensuojelun lain asettamat vaatimukset sekä kirjaamisen tärkeyden liiallinen painottaminen Lastensuojelun toimintaympäristö ei ole kokonaisuudessaan helppo ympäristö systemisen ajattelun mukaiselle työskentelylle->asiakkaiden kompleksiset tilanteet
"Lastensuojelussa on riittävästi osaavia ja hyvinvoivia työntekijöitä, jotka voivat tehdä työtään asiakkaiden oikeuksia kunnioittavalla ja eettisesti kestäväällä tavalla." (Hoikkala ym., 2023, 7)	Riittävästi osaamista Kohtuulliset asiakasmäärät Riittävä ja säännöllinen koulutus	Resurssien riittämättömyys tai puuttuminen Osaamisen puute Koulutuksen puuttuminen tai sitä on liian vähän
"Lastensuojelua ohjataan ja valvotaan tehokkaasti, ja tähän on riittävä tietopohja ja resurssit." (Hoikkala ym., 2023, 7).	Koko organisaation tuki Koko organisaation kouluttaminen	Esihenkilötasolla ei ole riittävästi ymmärrystä systemisen ajattelun mukaisesta työskentelystä